

Чорнобиль – наш біль

Повість –реквієм

Автор-упорядник **В. Ганоцький**

Кіровоград
Центрально-Українське видавництво
2006

ББК _____

Г _____

Ганоцький Віктор

Чорнобиль – наш біль. – Кіровоград:

Центрально-Українське видавництво. 2006. – стор.

ISBN _____

За двадцять років, що минули з часу трагедії на Чорнобильській АЕС, виросло нове покоління наших співвітчизників. Що вони знають про лихо, з яким боролися їхні батьки і діди, захистивши їх, свою землю і весь світ від невидимого ворога – радіації? Що знають про подвиг своїх земляків-кіровоградців, які одними з перших стали у стрій ліквідаторів наслідків аварії?

У першу чергу книга адресована юним. Відгукнеться вона спомином і у душах людей старшого віку.

Видання здійснене за ініціативи Головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації та фінансової підтримки Кіровоградської обласної державної адміністрації та обласної ради.

© Ганоцький В.Ф. 2006

© Відділ з питань захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації. 2006.

Чорнобильська катастрофа – найбільша в історії атомної енергетики радіаційна аварія, яка сталася 26 квітня 1986 року під час проведення технологічного експерименту на Чорнобильській АЕС. Внаслідок відключення системи охолодження відбулося перегрівання тепловидільних елементів (ТВЕЛів) з виділенням водню, який утворив з повітрям вибухову суміш. Стався потужний вибух, що зруйнував споруду реактора. Розплавлення ТВЕЛів призвело до згорання графітових блоків (поглиначів нейтронів). Виник вогневий смерч, який втягнув у себе радіоактивні продукти розпаду зі зруйнованої зони. Активність викинутих радіонуклідів становила $1 \cdot 10^{18} - 2 \cdot 10^{18}$ Бк без урахування активності викиду інертних газів. Основні викиди тривали близько 10 днів, піднімалися висхідним потоком із зони горіння і розносилися вітром довкола ...

Залишки зруйнованого аварією четвертого енергоблоку локалізовані у так званому об'єкті "Укриття". Джерелами ядерної та радіаційної небезпеки є паливо зруйнованого реактора та численні радіоактивні відходи різноманітного походження. У названому об'єкті міститься 205 тонн ядерного палива у вигляді оксиду урану (IV) і плутонію. З цієї кількості 2,3 т – свіже ядерне паливо, збагачене ураном-235 (2%), яке може знаходитись у центральній залі, решта – відпрацьоване ядерне паливо, що відповідає середньому вмісту урану-235 в суміші 1,12% ...

Викликає занепокоєння зростання серед населення захворювань крові (гемобластозів). Специфічність цих форм захворюваності, безумовно, свідчить про вплив забруднення радіоактивними викидами під час аварії на ЧАЕС.

Особливою проблемою є забруднення відкритих водойм і водостоків. З 340 тис. км² водозбірної площі р. Дніпра і р. Прип'ять площа забруднення сягає майже 9 тис. км².

Чорнобильська катастрофа завдала і продовжує завдавати непоправної шкоди екологічній ситуації як у регіоні, так і в планетарному масштабі.

*(Екологія. Охорона природи. Словник-довідник.
К. "Знання", ст. 467-468.)*

Гіркий шлях довжиною у двадцять років

Двадцять років для історії – миттєвість, а для нас, обпалених чорнобильською бідною, – вічність. Шлях, який ми пройшли після катастрофи на Чорнобильській АЕС, був гірким і болючим. На такі ж страждання, на жаль, приречені і майбутні покоління наших співвітчизників. Біблійна Звізда Полин, що впала на нашу землю 26 квітня 1986 року, надовго отруїла не лише наш хліб, воду, повітря, а й нашу кров. Трагедія, в епіцентрі якої опинилася Україна, стала ознакою і виміром людського горя, людської долі, людського життя.

Ця книга має намір приєднати і свій голос до нестихаючого чорнобильського сполоху, нагадати про страхітливі дні тієї вже далекої весни, що двадцять років ятять незагойною раною душі людей.

Сторінки книги оприлюднять факти з літопису аварії на Чорнобильській АЕС, розкажуть про наших земляків, які брали участь у приборканні атомного монстра, назвуть поіменно тих, хто пішов із життя, опромінений радіацією. Кожна така втрата – горе для сім'ї і близьких, для побратимів по боротьбі з лихом, ще одна зморшка печалі на чолі України.

Чорнобиль:

як це було

Це сумна хронологія. Кожна дата у ній – як болюча віха на шляху довжиною у двадцять років. Від першої секунди, коли сталася ядерна трагедія, до сьогодні. І завтра, і післязавтра, і ще багато років чорні дати цього страхітливого календаря нагадуватимуть людям про неї знівеченими долями, пустою осель, де колись вирувало життя, сльозами матерів, діти яких полягли у двобої з Чорнобильським лихом, болями всяк сущого на землі.

26 квітня 1986 року. 1 година 23 хвилини – вибух на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС.

6 година 50 хвилин того ж дня – ліквідована пожежа всередині і на покрівлі машинного залу.

Біля 14 години – приймається рішення про передислокацію пожежних підрозділів до Чорнобиля. Причина – високі рівні радіації у районі станції.

У ніч з 26 на 27 квітня з аеропорту Бориспіль відправлено літаками у Москву 26 спалених радіацією експлуатаційників.

Наступного дня – ще 120 приречених на смерть везуть у Москву.

27 квітня – за сигналом “бойова тривога” до Прип’яті вирушили роти хімічної, радіаційної і бактеріологічної розвідки, рота спеціального обробітку 48-го окремого батальйону хімічного захисту.

У ніч на 27 квітня – заглушені перший та другий енергоблоки станції.

Ранок 27 квітня – прийнято рішення про евакуацію жителів міста Прип’яті.

13 годин 10 хвилин того ж дня – по місцевому радіо передано повідомлення Прип’ятського міськвиконкому про евакуацію.

За 2,5 години понад 1200 автобусів, майже 900 вантажних автомашин, два дизельпоїзди, теплоходи вивезли з міста 47 тисяч чоловік, у тому числі – 17 тисяч дітей.

Із 27 квітня по 10 травня скинуто у реактор з вертольотів майже 5 тисяч тонн піску, глини, свинцю, сполук бору і доліту.

29 квітня – персонал Чорнобильської АЕС перебазований у піонерський табір “Сказочный”.

1 травня – у м. Києві відбувається першотравнева демонстрація, проходить велокрос Миру.

2 травня – почалася евакуація мешканців сіл з десятикілометрової зони.

4 травня – початок евакуації населення з тридцяти кілометрової зони.

6 травня – викид радіоактивних речовин, практично, призупинено.

7 травня – за повідомленням ТАРС, у зоні працюють 1300 лікарів, медсестер, лаборантів, консультантів із проблем радіаційної медицини, а також 240 польових шпиталів.

9 травня – повідомлення по київському радіо: ”рівень радіації поступово знижується і відповідає нормам і вітчизняним, і міжнародним...”

15 травня – понад 250 тисяч школярів, вагітних жінок, матерів із дітьми з м. Києва й інших областей вивезено в піонерські табори та пансіонати.

19 травня – прибув зведений загін кіровоградської міліції.

Травень – червень – тривають роботи по розчищенню від радіоактивних уламків, дезактивації зони, захороненню малих сіл.

20 липня – ТАРС повідомило про початок спорудження валу вздовж ріки Прип’ять і понад 120 дамб та перемичок на водорозливах малих річок.

Вересень – заселення спорудженого вахтового селища Зелений Мис.

Вересень-жовтень – продовжують працювати люди на 4-му енергоблоці, де зводиться “саркофаг”, у роботах по дезактивації і знезараженню, захороненню техніки, підтримуванню порядку, охороні об’єктів та інших зайнято десятки тисяч людей: експлуатаційники, військовослужбовці, міліція, пожежники і т. д.

Жовтень-листопад – знову запрацювали перший і другий енергоблоки Чорнобильської АЕС.

Листопад – завершено огороження 30-ти кілометрової зони з особливим режимом.

1 червня 1987 року – зарубіжним журналістам дозволено відвідати 30-ти кілометрову зону.

4 грудня 1987 року – став до дії третій енергоблок.

31 травня 1988 року – США продовжують дію угоди з СРСР про науково-технічне співробітництво у галузі мирного атому, приховуючи, що орієнтація радянської сторони на урано-плутонієвий цикл є застарілою.

Квітень 1990 року – створено Кіровоградську обласну громадську організацію “Союз ”Чорнобиль”.

Жовтень 1991 року – пожежа на Чорнобильській АЕС.

15 грудня 2000 року – зупинено всі енергоблоки Чорнобильської атомної електростанції.

2005 рік – радіоактивне паливо і відходи об’єкту “Укриття” продовжують становити велику ядерну небезпеку.

Чорнобиль:

мовою цифр

Цифри – річ суха. Але за кожною з них стоять люди, їхні долі і сподівання, розкривається соціально-економічна, державна політика, на тлі якої розгортаються ті чи інші події. Цифри можна коментувати, а можна сприйняти й такими, як вони є – віддзеркаленням нашого життя. Сприйняти і замислитися ...

“За забрудненістю довгоживучими радіонуклідами аварія на Чорнобильській АЕС еквівалентна 200-300 бомбам, скинутих на Хіросіму”.

Радіаційного забруднення тією чи іншою мірою зазнали одинадцять областей колишнього Союзу, в яких проживає 17 мільйонів людей, з них в Україні – понад 10 мільйонів.

Понад 400 тисяч жителів змушені були залишити свої домівки, які опинилися у зоні сильного радіоактивного забруднення, з них більше 200 тисяч – в Україні.

На ліквідацію Чорнобильської катастрофи тільки за три перших роки було витрачено 8,5 млрд. карбованців, тоді як усі АЕС колишнього Союзу за час експлуатації дали електроенергії лише на 2,5 млрд. крб.

Радіоактивно забруднено 54000 кв. км., а це 8,8 відсотка всієї території України.

У ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС брало участь 600 тисяч чоловік, з них 350 тисяч чоловік – з України.

У Кіровоградській області проживає (на 1.12.2005р.) 16485 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. У тому числі:

категорія 1 всього – 1 261 чол.

із них:

учасники ліквідації аварії всього	– 1 120 чол.
потерпілі	– 117 чол.
прирівняні	– 24 чол.

категорія 2 всього – 6 405 чол.

із них:

учасники ліквідації аварії всього	– 5 314 чол.
потерпілі	– 1 025 чол.
прирівняні	– 66 чол.

категорія 3 всього – 3 538 чол.

із них:

учасники ліквідації наслідків аварії	– 2 238 чол.
потерпілі	– 1 131 чол.
прирівняні	– 169 чол.

категорія 4: всього – 156 чол.

Вдови всього – 272 чол.

В області проживає 4 853 дітей, які постраждали внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС.

- 3 них:

- діти-інваліди, захворювання, яких пов'язані з наслідками Чорнобильської катастрофи – **37** чол.;

- діти-інваліди захворювання яких не пов'язані з наслідками Чорнобильської катастрофи – **101** чол.;

- діти сироти – **36** чол.;

- діти напівсироти – **317** чол.

Сьогодні на території Кіровоградської області розташовані три села компактного переселення :

- с. Голубієвичі (Компаніївський район) – проживає **208** постраждалих від наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС;

- с. Несваткове (Олександрівський район) – **366** осіб;

- с. Бутівське (Олександрійський район) – **491** чоловік постраждалих.

Згідно із Законом України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” надається більше як 20 видів компенсацій та пільг.

На виконання вищезазначеного Закону України до області тільки у 2005 році надійшли кошти у сумі 14млн. 677 тис. 500 грн.

У 2005 році до головного управління праці та соціального захисту населення облдержадміністрації від Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій

та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи надійшло **1230** путівок, із них:

дорослих – 428 шт.,

дитячих – 765 шт.,

матері/дитини – 37 шт.

Оздоровлено всього постраждалих 1 267 чол., із них дітей – 802 чол.

Однією із складових частин виконання Закону України є поліпшення житлових умов постраждалим особам.

Надано житло сім'ям інвалідів – чорнобильців

(сімей)

Усього у 1999 – 2005 р.р .	143
У т.ч. за роками : 1999	24
2000	45
2001	29
2002	7
2003	16
2004	13
2005	9

На обліку для забезпечення житлом у області перебуває 631 сім'я, у складі яких проживають особи, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи з них :

162 сім'ї, у складі яких є інваліди, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесені до категорії 1, які мешкають у гуртожитках або непристосованих житлових приміщеннях, у т.ч. 6 сімей, у складі яких є діти – інваліди, інвалідність, яких пов'язана з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС та 18 сімей, які страждають тяжкими захворюваннями;

116 сімей, які фактично вже виїхали із зони радіоактивного забруднення і не мають житла.

353 сім'ї, у складі яких проживають учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесені до категорії 2.

Щоб виконати вимоги Закону по поліпшенні житлових умов постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, які перебувають на черзі необхідно більше 50 млн. грн.

Чорнобиль: свідчать факти

Енциклопедії поняття “факт” тлумачать як – дійсна подія, явище, реальність. Отже, факти – найоб’єктивніші свідки того, що мало місце, що відбулося, що є насправді. А в Чорнобильській трагедії факти ще й судді...

Чорнобильську АЕС – першу атомну електростанцію в Україні – побудували на розломі гранітного щита, в межиріччі великих українських рік Дніпра, Прип’яті, Десни, на кволих ґрунтах Полісся, на розі вітрів, спрямованій на Київ.

4-й енергоблок здали в експлуатацію поспіхом, на півроку раніше передбаченого терміну. З метою економії коштів під новозбудований блок не заклали бункер, у який у випадку аварії він мав провалитись.

Позбавлені інформації про аварію на Чорнобильській АЕС, люди у місті енергетиків Прип’яті, що поруч зі станцією, 26 квітня справляли сім весіль, батьки гуляли з дітьми по місту, любителі риболовлі сиділи з вудками на березі річки.

Міністерство охорони здоров’я СРСР 27 травня 1986 року направило на місце листа: “Засекретити відомості про ступінь радіоактивного ураження персоналу, який брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС”.

В області діє “Регіональна програма медичного забезпечення громадян Кіровоградської області, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”. Нею передбачено розв’язання проблем медичного характеру (обстеження, диспансеризація, лікування, лікування в амбулаторно-поліклінічних умовах та стаціонарах), що виникли внаслідок радіоактивного опромінення громадян.

За розділом “Комплексне медико-санітарне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” за 2005 рік до області надійшли кошти у сумі 150,1 тис. грн. (у тому числі додатково 50,0 тис. грн.) на забезпечення першочерговими ліками та витратними матеріалами спеціалізованих медичних закладів. З них: 29,0 тис. грн. перераховано до обласної лікарні, 27 552,84 грн. – до дитячої обласної лікарні, 10,0 тис. грн. – до лікарні УМВС

України в області, 29,0 тис. грн. – до міської лікарні швидкої допомоги м. Кіровограда, 5,0 тис. грн. – до обласної протитуберкульозної лікарні м. Кіровограда, 6,5 тис. грн. – до обласної психіатричної лікарні, 23,3 тис. грн. – до кардіологічного диспансеру, 7,0 тис. грн. – до обласного онкологічного диспансеру, 3,5 тис. грн. – до обласного шкірвендиспансеру, 4,5 тис. грн. – фельдшерсько-акушерським пунктам сіл компактного переселення, які знаходяться на території Кіровоградської області, для придбання першочергових ліків для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; 2 375,00 грн. - на лікування дитини-інваліда, інвалідність якої пов'язана з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, та 2 372,16 грн. – на проведення лікування у Київському центрі трансплантації кісткового мозку учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

“Регіональна програма санаторно-курортного лікування та оздоровлення постраждалого населення” передбачає першочергове оздоровлення дітей-інвалідів, інвалідність яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи, дітей-інвалідів, дітей-сиріт та напівсиріт, дітей диспансерної групи з хронічними захворюваннями та постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи категорії 1.

У 2005 році оздоровлено: у дитячому санаторно-оздоровчому центрі “Маяк” м. Євпаторія – 34 чол., у Міжнародному дитячому медичному центрі “Дружба” м. Євпаторія – 34 чол., у санаторії “Таврида” м. Євпаторія – 17 чол., у дитячому санаторії “Сонячний” м. Євпаторія – 17 чол., у дитячому санаторному комплексі “Прометей” м. Євпаторія – 17 чол., у санаторії “Перлина Карпат” Закарпатська обл. – 17 чол., у санаторії “Джерельний” Львівська обл. – 17 чол., у санаторії “Нафтуся Прикарпаття” Львівська обл. – 17 чол., у дитячому спеціалізованому санаторії “Джерело” Львівська обл. – 17 чол., у ДП “Очаківське об'єднання санаторно-курортних закладів” м. Очаків – 17 чол., у санаторії “Золотий Колос” м. Очаків – 17 чол., у оздоровчому комплексі санаторно типу для дітей “Сонячний промінь” м. Очаків – 17 чол., у санаторії “Одеський” м. Одеса – 17 чол., у санаторії “Росія” м. Одеса – 17 чол., у дитячому санаторії “Сергіївна” м. Білгород-Дністровський – 17 чол., у лікувально-оздоровчому закладі “Світанок” Черкаська обл. – 442 чол., у санаторії “Карпатські Зорі” Львівська обл. – 17 чол., у санаторії “Верховина” Закарпатська обл. – 17 чол.

Незбалансованість між видатками з Державного бюджету України та розрахункової потреби у коштах на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи особливо за програмою медичного забезпечення, санаторно-курортного лікування та поліпшення житлових умов постраждалим потребує збільшення асигнувань відповідно до реальної потреби.

Головним управлінням праці та соціального захисту населення облдержадміністрації постійно надаються розрахунки видатків для виплати

компенсацій та допомог, надання пільг особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи відповідно до реальної потреби.

Підготовлена та рішенням обласної ради затверджена обласна програма соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, якою передбачено виділення коштів з обласного бюджету у розмірі 600,0 тис. грн., з них :

100,0 тис. грн. на проведення заходів щодо відзначення 20-річниці Чорнобильської катастрофи в області, а також надання разової соціальної допомоги дітям круглим сиротам, напівсиротам, дітям-інвалідам, інвалідність яких пов'язана з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, придбання спортивного інвентарю та канцтоварів для шкіл компактного переселення, придбання першочергових ліків для ФАПів сіл компактного переселення тощо ;

250,0 тис. грн. на організацію оздоровлення дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що надасть змогу забезпечити путівками 300 дітей та оздоровити їх на території Кіровоградської області;

50,0 тис. грн. на забезпечення ліками осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у спеціалізованих медичних закладах області;

200 тис. грн., що надасть можливість поліпшити житлові умови учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС категорії 2, які перебувають на квартирному обліку по області (планується поліпшити житлові умови 3 сім'ям).

У частині визначення статусу постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи громадян головне управління облдержадміністрації, дотримується вимог Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" та Порядку видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1997 року № 51.

З метою здійснення контролю за цільовим використанням коштів передбачених для соціального захисту постраждалих, здійснення контролю за станом здоров'я осіб, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи відповідно до Положення про організацію та функціонування Банку даних усіх категорій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого наказом МНС України від 28 серпня 2002 року № 220, створено обласний Банк даних постраждалих громадян, в який внесено інформацію про 19 170 чол., із них дітей – 4 906 чол.

Згідно з Порядком зберігання справ громадян сформовані особові справи постраждалих осіб, які знаходяться у відділі з питань захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, у кількості – 17 171 чол.

Незважаючи на економічну скруту, виконання основних пріоритетних завдань знаходяться під постійним контролем, своєчасно проводиться розподіл коштів і зусиль з метою оптимізації дій щодо ліквідації наслідків аварії. Визначені пріоритетні напрямки соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в першу чергу - це надання пільг і компенсацій, пов'язаних з медичним обслуговуванням, лікуванням, оздоровленням і харчуванням постраждалих і в першу чергу потерпілих дітей.

Чорнобиль: біда на всіх одна

У нашого народу здавна існує добра і гуманна традиція: будь-яке горе сприймати, як власне нещастя, прийти на допомогу, поділитися останнім. Лихо, що сталося на ЧАЕС, не залишило байдужою жодну людину, ще тісніше згуртувало перед лицем небезпеки, викликало співчуття і готовність внести і свою частку у ліквідацію наслідків аварії.

Жителі Кіровоградської області одними з перших відгукнулися на поклик душі.

Колективи виробничого об'єднання “Червона зірка”, заводу радіовиробів та інших промислових підприємств обласного центру вирішили відпрацювати один день і зароблені кошти перерахувати у фонд допомоги потерпілим.

Вчителі Покровської середньої школи Кіровоградського району звернулися до всіх педагогів області із закликом дводенний заробіток переказати на рахунок №490401, який відкрито в Ощадбанку для тих, хто вирішив передати власні кошти для допомоги потерпілим і ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Жителька м. Кіровограда Т.Я. Кузнєцова з проспекту Правди повідомила редакцію газети, що може прийняти у свою двокімнатну квартиру кількох дітей, сім'ї яких потерпіли від аварії.

Вантажник магазину №1 фірми “Меблі” кіровоградець Андрій Мазничко повідомив, що незабаром іде у відпустку і міг би цей час використати на роботах по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. “Фізично здоровий, не боюсь ніякої роботи”, – додавав при цьому доброволець.

Механізатори тракторної бригади №1 колгоспу імені Кірова Маловисківського району звернулися до земляків з ініціативою відпрацювати один день у фонд допомоги потерпілим. Їх підтримали колективи колгоспу “Родина”, заводу сухого молока, цукрокомбінату, СШ №3 цього ж району.

До редакції газети “Кіровоградська правда” зайшов п’ятикласник однієї із шкіл обласного центру Олег Момот і попросив передати карбованця, якого дали батьки хлопцеві на обід – “на Чорнобиль”.

У “Чорнобильський фонд” перерахували гроші, зароблені за спектакль, артисти музично-драматичного театру імені М.Кропивницького.

Космонавти С.Є. Савицька, О.О. Серебров, у тому числі наш земляк Л.І. Попов, відгукнулися на біду, внесли кошти у благодійний фонд Чорнобиля.

Одноденну заробітну плату вирішили передати на Чорнобильські цілі водії АТП-10021 м. Кіровограда, про це повідомляли написи на їхніх автобусах – “Працюю у фонд Чорнобиля”.

Художники художньо-виробничих майстерень Худфонду УРСР безкоштовно відпрацювали один день на оформленні піонерських таборів, де відпочиватимуть діти із Чорнобильської зони.

Перерахували кошти у фонд допомоги людям, які постраждали від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, залізничники Знам’янського відділення Одеської залізниці: вагонне депо – 3,1 тисячі карбованців, станція Знам’янка – 2,5 тисячі карбованців, Знам’янська дистанція путі – 2,1 тисячі карбованців, станція Кіровоград – 1,2 тисячі карбованців, локомотивне депо Гайворон – 1,3 тисячі карбованців.

Крім того, залізничники перерахували Міністерську премію за I квартал 1986 року у сумі 25,5 тисячі карбованців.

Чорнобиль:

КОЖНОМУ Є МІСЦЕ У СТРОЮ

Здавна ведеться: у годину великого лиха, у час смертельної небезпеки на передній край стають найвідважніші. Таке випробування випало на долю українського народу, що, здавалося, пройшов у своїй історії всіма колами пекла, після аварії на Чорнобильській АЕС.

До першої шеренги сміливців стали і кіровоградці. Вони разом зі своїми побратимами з усіх куточків країни взяли висоту під назвою “Подвиг”, захистивши собою і світ, і нас з вами. Це були люди різного віку, різних спеціальностей і різного характеру. Пожежники і водії, медики і будівельники, військові і працівники сфери обслуговування, міліціонери і експлуатаційники станції...

У цій книзі не ставиться за мету розповісти про всіх і про все. Сказати про Чорнобиль все просто неможливо, але сподіваємося, що наше видання стане скромним внеском у вічну, на жаль, тему найбільшої катастрофи минулого століття.

Ми переступаємо двадцятирічний рубіж чорного лиха. І якщо декому вдалося перейти його легшою ціною і з меншими втратами, то не забуваймо тих, кому ми завдячуємо власним життям і здоров'ям. Нехай поіменно, як на армійській повірці, вони стануть перед нашими очима, а ми тут, у книзі, назвемо лише декого з великої когорти людей, які мають статус ліквідатора наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Біда вже правила свою криваву учту. Вже в її полум'ї згорали перші жертви, сиротіли діти, побивалися чайною тугою молоді вдови і вкривалися білою порошею голови занімілих у невимовному розпачі батьків. А в цей час, гамірлива і весела, вирувала у Києві, як і в інших містах України, першотравнева демонстрація. Люди раділи весняному дню і не знали, яке горе вже висіло над ними. А ті, що стояли на трибунах, знали і мусили б про те сказати, але мовчали. Так уже були привчені – тримати народ у невіданні, за німу і покірну масу.

...Уже Прип'ять, Чорнобиль і навколишні села жахливою пусткою вдивлялися у близькі і далекі дороги, по яких щойно провели своїх мешканців на вічну розлуку з рідним краєм.

А в цей час із радіоприймачів лунала музика, вихилясували з екранів молодики, і здавалося, що все у цьому світі “окей”.

...Вже, першими відчувши біду, у зоні аварії покинули гнізда ворони. Недарма ж кажуть, що ворон – птаха розумна.

...Уже забили на сполох “за бугром”. Уже весь світ кричав про Чорнобильську катастрофу, думаючи, як захиститися від атомної навали. І тільки у нас, наші “рідні” верхи заспокоювали: “Ведуться роботи”, “Ситуація контролюється”, “Особливих тривог не викликає”.

А в цей час на березі ставка хмільна компанія виводила “Тей долиною, гей широкою козаки йдуть...” Співала і не знала, що вже прийшли нинішні козаки до прірви. Далі нікуди.

Брехня, не менш страшніша, ніж Чорнобильська катастрофа, теж правила свою учту і тим завдала невідвортної шкоди, у тому числі і здоров’ю людей. Навіть у тій обстановці, коли вони були залишені наодинці з бідною, звичайнісінька крапля йоду на склянку води могла б стати ефективним запобіжним засобом проти захворювання, пов’язаного з радіацією. Так нещодавно сказав один авторитетний медик. Тоді ж ніхто про це і не обмовився, а така рекомендація була б дуже своєчасною.

...Ми веселилися, ще не знаючи, що у нас уже нічого немає: ні сьогодні, ні завтра, а натомість буде глибока незагоєна рана Чорнобиля, яка болітиме нам і нашим внукам, і внукам їхніх внуків.

... А вже через місяць я їхав у відрядження в Чорнобиль. Чим ближче до Києва, тим тривожнішою ставала траса. Десь за Черкасами щезли з дороги легковики, а натомість йшли і йшли вантажівки – з цементом, піском, залізобетонними плитами. Через кожні 2-3 кілометри обіч траси трафарети: “На узбіччя не виїжджати!”. Колодязі, що зустрічалися по дорозі, закрито кришками і плівкою. Радіація... До нас все більше доходив зміст цього страшного слова. І вже в одному з містечок ми нараз всім своїм єством усвідомили, що вона поруч, навколо нас, ось у цьому повітрі, яким дихаємо.

Всіх, хто їхав зі мною у машині, вразила якась незвичайність вулиць. На вулицях не було видно дітей. Без їхніх розваг, гомону, ігор місто здавалося вимерлим. Дітей вивезли у безпечніші місця. Та чи не пізно? Тінь радіації вже встигла торкнутися їх.

За околицею бачимо, як у полі жінки полють буряки, трактори культивують сходи, на соковитому лузі пасеться череда. Для чого все це? Адже буряки – радіонуклідні, трава дасть радіонуклідне молоко. Ген, біля лісосмуги, механізатор п’є з бочки воду і мені здається, що чую, як у його горлі: бульк-бульк – радіонукліди, невидимі, а від того ще страшніші.

Зупинилися у Сидоровичах, аби одержати дозвіл на в’їзд до тридцятикілометрової зони. Це виявилось непросто.

Є люди, до яких проймаєшся повагою з першим потиском руки. З таких і начальник Прип’ятсько - Чорнобильського міськрайвідділу внутрішніх справ полковник А.О. Лебідь. У нього щира посмішка, яка, правда, рідко з’являється на його заклопотаному доброму обличчі, і все ж вона – немов візитна картка його характеру. Він розповідає про обстановку, в якій працює особовий склад зведеного загону міліції Кіровоградської області, називає людей, що відзначалися

під час виконання свого обов'язку. Полковник високої думки про наших земляків, він сам не раз з ними виїздив на завдання, то ж може з упевненістю судити про їхні ділові і моральні якості.

Вечоріло. Щойно пройшов чималий дощ, і хоч вікна і квартирки зачинені наглухо, сюди пробиваються пахощі омітої дощем зелені. Через вікно видно, як весело тріпочуть на легенькому вітерці листя дерев, сріблом виграють краплини на трав'яному килимі. Всі ці дні, відколи сталася аварія на Чорнобильській АЕС, стояла суха погода, а в останні – шалена спека. Люди, виконуючи і так важку роботу, буквально знемагали від задухи. Небезпечною була і курява, з якою здіймались у повітря радіоактивні речовини. І ось нарешті дощ, і можна з полегкістю зітхнути. Однак полковник стурбований: ще не відомо – дощ благо чи, може, він із собою приніс якісь непередбачені неприємності. Спеціальна служба доповідає, що фон понизився. Отже, посмішка на обличчі полковника не випадкова. Він розповідає, як зразу ж, після прибуття кіровоградців, після дев'яти годин дороги, запитав: “хто може цієї ж миті поїхати у Прип'ять виконувати завдання”, і весь стрій ступив крок уперед. Полковник змовкає на якусь хвилю і видно, що він знову подумки повертається до того моменту, коли не наказ, а його прохання сприйняли прибулі, як закон.

– Так і повинно бути, – знову продовжує полковник А.О. Лебідь, ніби відповідаючи якимсь своїм думкам. – Всі знали, для чого саме їдуть сюди. І саме такі люди потрібні тут, в зоні підвищеної уваги.

На моє німе запитання пояснив:

– Так, так – саме зона підвищеної уваги. Та, тридцятикілометрова зона – особлива зона, а тут розгортається робота, яка проводиться в Чорнобилі, Прип'яті, інших населених пунктах, звідки вивезено жителів. Вони зупинилися у навколишніх селах, а це також покладає відповідні обов'язки на міліцію.

Повертаємося до розмови про той, перший день, коли прибули посланці Кіровоградщини. Тоді відібрали для поїздки у тридцятикілометрову зону групу лейтенанта А. Ковбасюка. Зараз там несуть службу інші групи...

Ні, полковник А.О. Лебідь був невблаганним. Щойно лагідне, його обличчя посуворішало, став твердим голос:

– Про поїздки у тридцятикілометрову зону не може бути й мови. Тут, у Сидоровичах, в інших селах і містах, де знаходяться бази ваших земляків, зустрінетеся з ким треба, розпитаєте.

– Але ж там...

– Тут теж... – полковник не дослухав, але продовжив свою думку. – Тут теж треба витримувати необхідні запобіжні заходи. Втім, вас проінструктують...

Отакої! Їхали, сподівалися, що побуваємо у гарячих точках, де працюють наші люди, так би мовити, краще раз побачити, ніж сто разів почути... І раптом...

Знов пригадалась дорога сюди. Чим далі, тим більше відчувалася напруга, помітнішою ставала ця сила, що звідси мала йти для виконання відповідального завдання. Чимось все це – наметові містечка військових, медпункти, тимчасові

автопарки, розгорнуті для роботи спеціальні служби – нагадувало прифронтову смугу, за якою йшов бій. І він ішов там, важкий, безперервний, наступальний. Ми їхали туди.

... І ось маєш: нам відмовлено! В тиші, що настала у кабінеті, було чути, як за вікном кувала зозуля, виспівували птахи. Командир зведеного загону полковник В.П. Кришевич (у звичайній обстановці – заступник начальника УВС Кіровоградського облвиконкому) ще раз перепитав начальника міськрайвідділу. На цей раз той пообіцяв зв'язатися з вищим керівництвом і вирішити питання.

Наступного дня вранці ми одержали дозвіл на в'їзд у тридцятикілометрову зону.

Нарешті вирішено всі формальності і нам видано на машину перепустку, на якій червоним по діагоналі – “Скрізь”. Значить скрізь – у тридцятикілометровій зоні, у містах Прип'яті і Чорнобилі. Хоч і в самий реактор. Але бувалі, хто вже “ковтнув” зони, не радили лізти в пекло: його, мовляв, вистачить і без того.

Отож, обмундировуюсь, залишаючи свій цивільний одяг, а ось черевики замалі.

– Який розмір? Сорок третій? То візьміть мої, – приходить на виручку В. Кришевич.

– Так вони ж “світяться!” – це дозиметрист А. Островий. І для підтвердження своїх слів підносить прилад до взувачки. Дійсно, зашкалює. Мимоволі проймає дрож. Та В. Кришевич “заспокоює”:

– Взувайте, взувайте. Через якусь годину і ваші черевики будуть такими. Та ж додому ви в них не поїдете?

Резонно. Взуваю, а по ногах – ніби мурашки. Здається, що відчуваю, як пронизують їх стронцій, цезій, уран. І ще , які там є радіоактивні елементи? Ось що значить самонавіювання. Черевики всі ті дні служили мені надійно. А ось респіратор, хоч і був новеньким, невдовзі “потік”.

І тоді я вперше почув фразу, яка звучала, як команда і яку я потім чув не раз:

– Пішли на Чорнобиль!

... Водій пришпилів на вітрове скло УАЗика перепустку. Подумалось: тепер, з таким багатодозволяючим документом можна буде без затримок і перешкод побувати скрізь. Однак я помилився. На першому ж посту нас зупинили, перевірили чи є індивідуальні перепустки, дозиметрист пройшовся приладом по машині. Перед в'їздом у особливу зону перевірка ще ретельніша. Піднявся шлагбаум і якби не він, то нізащо б не відчув тієї межі, що відділяла тридцятикілометрову зону від такої ж на вигляд навколишньої території. Тут є теж служба, яка стежить, щоб був порядок, а, якщо вдуматись, все ж немає тієї межі, бо зв'язана ця зона з усією нашою країною і відкрита для простягнутої руки допомоги, яку відчуває уже більша місяця.

Працювали люди і тут, але вже в особливих умовах і по особливому рахунку вели лік годинам, а то й хвилинам, надто цінуючи такі якості, як взаємовиручка, дружба, вірність обов'язку і слову. Тут працювали і несли службу люди

особливого гарту й одночасно такі ж, як і ми. Та і не могли вони бути іншими, бо ж то наші посланці, наші діти і батьки, наші брати і сестри, ми всі, вся країна. І це, мабуть, найсильніше і найглибше відчуття, яке я виніс з Чорнобиля.

Віднині, як позаду залишився шлагбаум, ми не зустрічали людей у цивільному одязі. Скрізь – при в'їзді у місто на автозаправній станції, на полігоні, де зварюються конструкції для “шуби” четвертого енергоблоку АЕС, на вулицях – люди у спецодязі.

А ось і перше зауваження, навіть більше – нас відчитали, як кажуть, дали на горіхи сповна. Ми щойно під'їхали до будинку, де раніше знаходилась база району електричних мереж, а зараз тут одна із служб, що забезпечує роботу у зоні. Вийшли з машини, запалили цигарки. І раптом:

– Де ваші респіратори? Негайно надіти!

Потім за цими словами – ціла лекція, і ми зрозуміли, що треба бути якнайобережнішими і що ні бравада, ні удавана хоробрість тут ні до чого. Я скрізь чув високу оцінку роботи наших земляків. Мені розповіли про двох водіїв самоскидів КамАЗ, які возять асфальт у Прип'ять. Комусь навіть вдалося пригадати, що вони з автобази №14. Про них тут ходять легенди. І якщо так говорять самі чорнобильці (назвемо так тих, хто працював тут), люди, які на ділі знають, що таке одержимість у роботі, то це багато чого значить. Розповідали, що вони возять вантаж до самого реактора, хоч там і небезпечно, але ні разу не відмовилися від роботи, діють чітко, швидко, як того і вимагає обстановка. І ось у одного із них трапилась поломка автомобіля, та він не залишив машину, не втік, хоч, певне, за це ніхто і не картав би, а хутко щось у ній приладив, відігнав у безпечніше місце і там уже належним чином відремонтував. Мені не вдалося там, у Чорнобилі, ні зустрітися, ні, бодай, хоча б узнати прізвище цих двох людей. Повернувшись у Кіровоград, я зв'язався по телефону із спецавтобазою №14 облшляхбуду, звідки повідомили, що минулого тижня у Чорнобилі працювали В.М. Лебідь, А.С. Ротар, і С.М. Олійник. Хто ті двоє?

У Чорнобилі краще займатися роботою, з головою пірнути у неї, як це й чинять ті, хто там живе. Ні, я не обмовився. Всі люди, які там працюють, живуть певний час у місті, потім їм приходить зміна. Але так буває не завжди і не тому, що їх не замінили, а просто люди не хочуть покидати важливу ділянку роботи. Хоч тут останнє слово за медициною, та інколи і вона буває безсилою перед силою людського духу. Але про це – пізніше.

Так от, у Чорнобилі краще не блукати без діла, навіть у вільний від роботи час. Не витримують нерви, коли бачити обезлюднілі будинки, школи, технікуми, дитсадки без звичайного галасу, дитячого сміху. І ось ця квітка, що розцвіла, певне, коли у квартирі вже не було господарів, та й, недоглянута, засохла посеред цвітіння. І ця лялька, забута на пісочниці якоюсь дівчинкою...

А втім, люди, що живуть і працюють у Чорнобилі, мабуть, не такі сентиментальні, бо подібних ноток ні від кого не чув. Ні, їхні душі не зачерствіли від усієї цієї тиші, від усього баченого. Ні-ні та й здригнеться їхнє серце. Ось як

у того офіцера, що обходячи у Прип'яті будинки, виявив одну з квартир не опечатаною. Торкнув двері – незамкнені. У кімнаті побачив піаніно, сів за інструмент, торкнувся клавішів. І полилася над мертвим містом Прелюдія Баха...

Але то тільки на хвилину – на більше немає часу. Робота. Нелегка і така потрібна робота. Працює урядова комісія, різні служби по забезпеченню фронту робіт і ліквідації наслідків аварії, водії ведуть машини, на своїх постах медики і дозиметристи, і ця симпатична дівчина, що пригощає нас у буфеті прохолодним напоєм.

А в цей час Олександр Дзюбенко, якого по тривозі підняли в ніч з 26 на 27 квітня 1986 року, і який у складі хімзаводу уже через кілька годин був у Чорнобилі, дезактивував будівлі і територію у тридцятикілометровій зоні.

Бригада електриків під керівництвом Валерія Поліщука працювала під стінами четвертого енергоблоку.

По чотирнадцять годин не відходив від плити кухар Іван Бур'янов, готуючи страви для дванадцяти тисяч ліквідаторів.

Спекотного травневого дня знам'янчанин Микола Коленченко, перемагаючи спрагу і головний біль, перевіряє дозиметром радіоактивність лісу, який мають викорчувати і захоронити. Ступає крок і натикається на уламок якоїсь деталі, що залетів сюди із АЕС. Дивиться на показання приладу: зашкалює. Хлопець ледве добув кінця зміни. Вже у палатці знепритомнів.

Кожному було місце у строю ліквідаторів. Вертолітнику з Олександрії офіцеру Василю Дубині, призваним із запасу на службу Станіславу Балічу із села Суботців Знам'янського району, Анатолію Случу, Івану Ковальову, Володимирі Трипольському із селища Смоліного і мешканцю села Мартоноші Новомиргородського району Андрію Олексієнку, кіровоградцям Олександрі Бабанському, Валентину Губському, Ігорю Мітченку, Івану Коляді і сотням інших наших земляків.

Своє тридцятиріччя житель обласного центру Федір Марченко зустрів у наметовому містечку, що розташувалося поблизу села Терехів Чорнобильського району. А планувалося ж відзначити цю круглу дату у колі сім'ї, друзів, очікувалися офіційні представники завкому профспілки виробничого об'єднання "Червона зірка", де працював Федір. Заздалегідь з дружиною обговорили, що подаватимуть гостям на стіл, вже й продукти необхідні закупили. У кінці травня уже і редиски вдоволь, і зелені різної городньої вистачає.

Та отой опівнічний грюкіт у двері поламав усі плани. Федір, який тільки-но задрімав, не на жарт стривожився: так стукають, коли якась біда трапилася. На порозі стояло двоє: міліціонер і військовий. Вони наказали швидко збиратися.

– Куди це і чому? – невдоволено запитав господар.

Прибульці не стали пояснювати, що й до чого, коротко кинувши:

– На військові збори.

Через три дні Федір Марченко, обмундирований у військову форму, яка бачила на своєму віку не одне прання, прибув у Чорнобильську зону, одержав

місце у наметі, респіратор, гумові рукавиці і негаймо його разом з десятком інших щойно обмундированих вивезли у район атомної електростанції. Їхній “Урал” попетляв якимись дивними задвірками і зупинився за десяток метрів від зруйнованого четвертого енергоблоку. Надійшла команда вивантажуватись. Навколо валялася безліч якихось безформних уламків. Видно, що тут хтось уже працював, бо окремі ділянки було прибрано. Як згодом дізнався Федір, буквально перед їхнім приїздом іншим шляхом вивезли тих, кого вони заміняли, аби ті не розповіли прибулим правду, що на них чекає. Та це вони відчули на собі вже через кілька хвилин роботи.

Командир, поставивши завдання, сів у машину і поїхав подалі від небезпечного місця. Хлопці взялися за роботу. Вона полягала в тому, аби звільнити територію біля четвертого енергоблоку від наслідків його руйнівної дії, вантажити уламки, залишки графітових стержнів, металевих конструкцій у машини, які безперервно під’їжджали.

Хвилин через п’ятнадцять з’явився командир і наказав сідати у машину. Хлопці, які ще недавно спритно долали борти вантажівки, не могли самостійно залізти у кузов. Зблідлі, з гарячково блискучими очима, вони ледве трималися на ногах. Всі скаржилися на головний біль, дехто блював.

Так закінчився перший день роботи на станції. Наступного, хоч ще й давалося взнаки вчорашнє, хлопців розвеселила пригода з роботом японського виробництва. Він, як ще кілька німецьких і вітчизняних, працював біля самого енергоблоку, де була найвища радіація. Але й, здавалося б, слухняний механізм не витримував високої дози опромінювання. Робот трудився попереду людей, але в якусь мить зупинився, відмовившись виконувати команду. Ліквідатори потім сміялися, щоразу додаючи нові подробиці до пригоди з роботом. Навіть казали, що механізм ніби приклав пальця (захват) до скроні і покрутив ним, що в нашому розумінні могло означати: “Я що, дурень, аби лізти у саме пекло?”

А Федір і його друзі йшли. Через кілька днів вони були так виснажені радіацією, набравши по 15-20 рентген, що їх перекинули на “легшу” роботу – дезактивацію будинків у відселених селах. Але вже було пізно: вони захворіли, ледь витримували робочий день.

Одного разу, повернувшись до палатки, Федір знепритомнів. Викликали “швидку допомогу” і відвезли у госпіталь, що дислокувався у селі Ораному. Я запитав у лікаря Світлани Науменко, чи серйозне захворювання у земляка.

– Про це скажуть аналізи і спеціалісти. Ми ж надали першу медичну допомогу, – відповіла та і додала: – А ваші земляки-відчайдухи. Не варто б їм так ризикувати своїм здоров’ям.

Через місяць після лікування у Києві “відчайдуха” Федір Марченко повернувся додому. Хворий, він виявився нікому не потрібний, навіть дружина покинула інваліда. Федір, за яким потрібний був догляд, ще деякий час пожив у Кіровограді, а потім виїхав до сестри у Крим. Там і загубився його слід.

...Поверталися з тридцятикілометрової зони на базу зведеного загону під

вечір. Щойно побували у кількох селах Чорнобильського району, звідки відселено жителів. Скажу прямо: стає моторошно, коли не зустріваш на їхніх вулицях жодної живої душі. Тому й мовчали в машині, переживаючи побачене. У Стечанці, де кілька годин здійснювали патрулювання, з усього видно, що там був економічно міцний колгосп: великий, заасфальтований машинний двір, десятки комбайнів, іншої сільськогосподарської техніки, чудовий дитячий садок, капітальна центральна котельня. Все це покинуто господарями. Нам повідомили, що у деякі села, які знаходяться у особливій зоні, незабаром повернуться люди. Тепер знаємо, що то була відверта брехня. Ми на собі відчували, що жити у тих місцях не можна: вже через кілька годин перебування там починала боліти голова, нудило, у роті відчувався присмак металу, а показання дозиметра доходили до крайньої позначки.

... Постовий викинув жезл, і машина різко загальмувала. Старшина підніс, було, руку до козирка і вже хотів суворо про щось запитати та, пізнавши своє начальство, знітився. На запитання, які будуть прохання чи побажання, відповів твердо, як міцно і давно вже вирішене:

– Просимо направити нас у Чорнобиль!

“Нас” – це всю групу, що знаходиться у районному центрі Поліському. Старшина міліції С. Застеба, що ніс службу біля села Мар’янівки, говорив від імені своїх товаришів.

І це ще раз підтвердило слова полковника Лебідя про високі ділові і моральні якості наших земляків, які прибули сюди для виконання свого обов’язку. У цій складній ситуації, яка вимагає від людей великої сили волі, мужності і фізичного напруження, виявляються найкращі їхні якості. Серед таких і молодший сержант міліції Андрій Булда. Це він був першим серед добровольців, які за терміновим сигналом виїхали у район Прип’яті, де в одному із сіл помітили із вертольота людей. За ним ступив крок уперед Григорій Гужва, з яким Андрій подружився уже у Чорнобилі. Їхали на завдання автобусом, попередньо зодягнувши захисні костюми і респіратори. Дорога безлюдна, маршрути ще не вивчені, а запитати на постах, як дістатися до місця, теж певної відповіді не одержиш. Показалась АЕС. Тепер треба звертати вбік.

Село все-таки знайшли, виявили сім’ю Гавриленків, яка повернулася в село за худою. Такі й подібні випадки траплялися і пізніше, і щоразу чиясь недисциплінованість, нехтування положенням, яке введено у тридцятикілометровій зоні, або й чужа пожадливість наражали працівників міліції на небезпеку. Того разу теж не обійшлося: Андрій потрапив у госпіталь. Та наступного дня він уже був серед своїх.

Ми розмовляємо з Андрієм неподалік від будинку, де раніше була Чорнобильська СШ №1. Зараз тут тимчасово розташувалась група капітана М. Федорова. Щойно хлопці повернулися з наряду і обмінюються враженнями про нічну службу. Вранішнє сонце приємно гріє, веселково виграє у зелені клумб і дерев. Після вчорашнього дощу повітря свіже, пахуче. І на якусь мить забуваєш,

що все ж таки це – Чорнобиль, і рука, що було, потягнулася зняти респіратор, стривожено зупиняється. Але вже уся ця навколишня ранкова краса увійшла у твоє ество разом з радіонуклідами. Болить голова, у роті присмак свинцю. Не звертаю на те увагу, слухаю розповідь Андрія про село Надлак Новоархангельського району, звідки він родом. Після закінчення Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування, служив у повітрянодесантних військах. Армійська служба стала доброю школою для юнака. Звідти він на все життя виніс настанови свого командира старшого лейтенанта Молодцова. Перед першим стрибком з парашутом він повчав молодого воїна:

– Запам’ятай, хлопче, що немає людини, яка б не відчувала страху. Головне – перебороти його у собі. А решта – знання і вміння – прийдуть потім.

Чи не цим правилом керувався молодший сержант міліції, першим ступаючи крок, коли виникла потреба терміново виїхати у небезпечну зону? І чи не воно вело його, тоді ще зовсім новачка в міліцейській формі, коли він разом з оперуповноваженим Сергієм Олійником кинувся наздоганяти злодіїв на Набережній вулиці смт Вільшанки? В райвідділі міліції про цей вчинок молодого співробітника пам’ятають і сьогодні.

Головне – зробити перший крок. Колись він зробив його, ступивши через поріг люка літака, і коли за спиною відкрився парашут, юнак зрозумів, що той перший крок буде у його житті не останнім.

Молодим завжди потрібні підтримка і приклад старших. Їм, хто знаходиться нині на чорнобильському напрямі (тільки так – по виміру фронтового життя – можна назвати сьогоднішнє місцеперебування наших хлопців), є у кого вчитися, на кого рівнятися. Ось майор Олександр Іванович Шевченко, по службі у Кіровограді не зв’язаний з господарською роботою, а нині очолює тилову частину зведеного загону. Тил у Чорнобилі – поняття відносне. Я бачив майора в мокрій до нитки сорочці, він буквально валився з ніг, але не дозволяв собі розслабитися: потрібні харчі, спецодяг, постільна білизна, та мало ще чого потрібно, щоб люди були нагодовані і мали все необхідне для служби і відпочинку. І О.І. Шевченко сідає у машину, дзвонить по телефону, допомагає обладнати тимчасову їдальню...

Майор О.І. Пижов після двадцятигодинного чергування по Прип’ятсько-Чорнобильському міськрайвідділу міліції відпочине пару годин і вже його бачать серед тих, хто займається господарськими роботами або на заняттях із особливим складом зведеного загону.

У Чорнобилі є кожному місце в строю, в якому люди стоять пліч-о-пліч. Цим він міцний і непорушний, як і воля кожного, хто приїхав сюди виконувати важливе і надзвичайно складне і ризиковане завдання.

Всі дні, які ми були у відрядженні, наш шофер сержант Леонід Олійниченко умовляв безпосереднє начальство дозволити йому залишитися у Чорнобилі і щоразу чув у відповідь жартівливе: “А хто ж нас поведе назад?” Тоді юнак офіційно звернувся з цим проханням, але його теж не задовольнили, певне, у командування

з цього приводу були більш серйозні міркування, ніж турбота про нашу дорогу додому. Сержант аж з лица спав, переживаючи відмову. І все ж домігся, хоч і частково, свого – одного разу його включили у групу для нічного патрулювання.

І так повсюди кожен, хто перебуває там, на передньому краї, вважає своїм обов'язком внести свою найвагомішу частку у спільну справу боротьби з лихом, яке принесла аварія на Чорнобильській АЕС.

Щойно із Сидоровичів, де знаходиться основна база Кіровоградського зведеного загону, повідомили, що наказом начальника Прип'ятсько-Чорнобильського міськрайвідділу внутрішніх справ за добросовісну службу відзначені грошовою премією лейтенант А. Ковбасюк, старшина М. Селезньов і старший сержант В. Колос, яку вони вирішили перерахувати у фонд Чорнобиля. А всього від жителів області для цієї благодійної мети вже надійшло понад 781 тисячу карбованців. Таку довідку дали у обласній канторі Держбанку СРСР, коли я повернувся додому.

Зворушив і вчинок колективу Кіровоградського заводу радіовиробів, який як рідних прийняв двадцять дві сім'ї з Прип'яті. Люди забезпечені житлом, необхідними господарськими речами, працевлаштовані.

На посту, що у селі Красятичі, поруч з посланцем з нашої області Олегом Ніколаєнком побачив місцевого хлопця Сергія Мельниченка. Подумалось: молоді люди, мало які у них можуть бути спільні інтереси. Тим паче – нікого зараз не залишає байдужим першість світу з футболу. Однак у юнаків були зовсім інші наміри: вони несли службу. Сергій допомагав молодшому сержанту спрямовувати машини у потрібному їм напрямі. Поки ми розмовляли, підійшов молодший сержант Леонід Блоха, а Сергій тим часом заспішив у клуб, де він працював завідувачим.

Наші люди, які квартирують у селі, у вільний час ходять у кіно, беруть участь у клубних вечорах. Місцеві жителі, керівники районних організацій, колгоспів і підприємств з теплотою і підтримкою ставляться до людей, які прибули сюди для виконання відповідального завдання. Заступник начальника Поліського райвідділу міліції лейтенант Швець потурбувався, щоб на пости, які знаходяться на дорогах, завезли плащі, бо якраз задощило. Директор Поліського льонозаводу М. Музика забезпечив харчуванням особовий склад групи, що живе на території підприємства, у гуртожиток доставляються газети.

У навколишніх містах і селах, що знаходяться за тридцятикілометровою зоною, життя йде у напруженому ритмі. У трудових колективах стало правилом перевиконувати норми виробітку, щоб компенсувати ті втрати, які понесли господарства і підприємства, відселені з особливої зони. Так трудяться і водії Поліської колони Іванківського автотранспортного підприємства 11067.

З перших годин, коли сталося лихо, їх зібрали по тривозі. Завдання було чітким:

– Евакуювати жителів із зони станції, вивезти народногосподарські вантажі, худобу.

Більшість водіїв щойно відпрацювали зміну, і люди могли б послатися на втому і їх би зрозуміли. Але жоден не відмовився від цих небезпечних рейсів. Першою пішла у зону колона з 13 машин, яку очолив П. Зінкевич. Зроблено три рейси.

– Пішли на Чорнобиль! – пропонує Іван Осадчий, і знову сідають за кермо Борис Юрченко, Дмитро Левицький, Сергій Карпенко та інші.

На одній з доріг у тридцятикілометровій зоні ми наздогнали автобус. Через заднє скло видно його пасажирів – людей у білому одязі і респіраторях. То поспішала у Прип'ять вахтова зміна. Ми довго не наважувалися обійти автобус, бо здавалося, як можна випереджати людей, які їдуть далі нас, у саму гарячу точку – до АЕС. Вони їхали на роботу, небезпечну і важку, яка на атомній електростанції і навколо неї не припиняється ні вдень, ні вночі. Для її виконання потрібні особиста мужність і неабияка сила духу. Та жоден, хто побував там і з ким ми розмовляли, не вживав цих високих слів, а Анатолій Островий навіть сказав невдоволено, коли ми назвали його вчинок героїським:

– Роздмухали про ту поїздку казна-що. Нічого такого особливого я не зробив...

Певне ж, у працівника патрульно-постової служби Кіровоградського облуправління внутрішніх справ А.В. Острового і раніше були такі моменти, коли від нього вимагалися сміливість, оперативність, велика напруга фізичних і духовних сил, але то, як він сам сказав, була буденна робота, а тут, у особливій зоні, і служба особлива. Приїхав Анатолій у Чорнобиль у складі зведеного загону 19 травня і одержав завдання терміново оволодіти спеціальністю дозиметриста, а вже наступного дня був у особливо небезпечній зоні у районі міста Прип'яті, де визначав рівень радіації. Та поїздка на деякий час вивела Анатолія зі строю, але після лікування він знову на посту – заміряє ступінь зараження ґрунту, води. Повертаються хлопці з роботи, і Анатолій обстежує їх. Вчинив він таку ж процедуру і над нами. Трубною торкнувся шиї, раз і вдруге. Не зводить очей з покажчика. Що там? – не терпиться дізнатися. Анатолій не поспішає з висновком, ще раз включає дозиметричний прилад.

– Все гаразд. На костюмі теж – в нормі. А ось черевики...

Це вже було перед від'їздом у Кіровоград. Залишаємо одяг, для користування він уже непридатний.

Можна багато доброго сказати про кожного з кіровоградських посланців, які працюють у Чорнобилі і за тридцятикілометровою зоною. Це люди високого службового обов'язку. І не дарма їм довірено найвідповідальніші пости. Вони несуть службу у штабах урядової комісії, на вузлі зв'язку, здійснюють патрулювання у Прип'яті, забезпечують контроль на трасах і дорогах.

Розмовляємо з хлопцями групи, що дислокується у райцентрі Поліському. Сказати, що робота у них спокійніша, ніж у тих, хто знаходиться у тридцятикілометровій зоні, було б невірно, але вони все ж рвуться у Чорнобиль.

– Ми приїхали добровільно, – говорить водій Новоархангельського

райвідділу міліції сержант О. Мороз, – і вважаємо, що наше місце там, де найважче. Тому й просимо направити нашу групу для роботи в особливій зоні.

Олександр розповідає про своїх товаришів, про те, як вони допомогли льонозаводу вивезти на переробку вісім тонн тогорічної сировини. А про себе – ні слова. Це вже інші розкажуть, як він вступив у сутичку з власником „Жигулів”, який будь-що хотів прорватися через пост. Сержант затримав порушника.

Час уже й підкріпитися. Зупиняємо біля харчевні. Найперше, що вражає у їдальні, – яскраві букети квітів. Вони стоять скрізь: на столах, де обідають ті, хто повертається з Чорнобиля, і ті, хто зараз їхатиме туди, палахкотять різнобарв'ям на серванті і навіть у кімнаті, де мили посуд. Поцікавились, звідки взялася тут ця краса, адже місцеві квіти небезпечні для використання. Виявилось, що їх привезли з інших країв. Серед різних першочергових і таких необхідних вантажів, що йдуть сюди з усіх усюд, знайшлося місце і квітам, бо не може людина жити і працювати, не влаштувавши свій побут надійно і красиво.

І я знову думаю про того водія, що не розгубився у складній обстановці, вивів самоскид з небезпечного місця. Це для нього і таких, як він, людей сміливих, мужніх, і ці квіти, і свіжі помідори і огірки, і багато інших ласощів, про які подбали працівники громадського харчування, аби ті не відчували ні в чому нестатку.

Ми дізналися про водія, про якого у Чорнобилі ходять легенди. Ми назвали трьох із автобази №14 облшляхбуду, тепер можемо напевне сказати, що то був А. Ротар. Під час розвантаження у його машині трапилась поломка хвостовика заднього моста. Водій кинувся ремонтувати, на поміч йому поспішив В. Лебідь. Хутко вдвох зробили все, щоб машина рушила, а потім у безпечному місці продовжили ремонт, Ротар і його товариші повернулися додому, машини пройшли дезактиваційний обробіток, і нині працюють на будівництві і ремонті доріг біля Підлісного Олександрівського району і в Бобринці.

Під час відрядження я зустрічався з багатьма людьми. Про самовідданість земляків розповів у репортажах. Згадав у газетних публікаціях про представників різних професій, а ось про медиків не сказав ні слова. І це – несправедливо. Їхня служба особливо відповідальна. Щопонеділка група медпрацівників з області виїздить на зміну своїм колегам. Хоч минуло вже півтора місяця після аварії, але роботи їм вистачає. А першими прибули на передній край боротьби з лихом місцеві медики. Серед них – працівники медчастини №126 третього головного управління Міненерго СРСР. Лише 26 і 27 квітня її лікарі, фельдшери, медсестри, санітарки надали допомогу 132 потерпілим, евакуювали із зони аварії 250 стаціонарних хворих

Повернуться додому посланці з нашої області, а місцеві жителі завжди пам'ятатимуть тих, хто прийшов їм на допомогу. В Сидоровичах не забудуть наших хлопців і їхні добрі руки, які у вільний від служби час відремонтували школу, поставили біля неї новий паркан. А взимку у теплих хатах житимуть одинокі дідуся і бабусі, яким вони напиляли і накололи дров.

...Відтоді минуло двадцять років. Як вам зараз, брати мої чорнобильці? Що питати... Погано. Назавжди мічені атомом, ми втратили здоров'я, силу, радість повнокровного життя. Хто нам все це поверне? Хто поверне К. радість батьківства? Молодий, симпатичний юнак, він після Чорнобиля одружився. Сім'я хороша, дружна. Радіти б тільки, та... Не хоче К. мати дітей. Не хоче, щоб народилася каліка, щоб на майбутньому житті Чорнобиль залишив своє чорне тавро. Взяли маля з дитбудинку. Почув про це і моторошно стало. Як і від того, що сотні учасників ліквідації катастрофи на Чорнобильській АЕС і переселенців з міст, забруднених радіацією, які прибули на проживання у нашу область, померли від променевої хвороби або хвороб, викликаних радіацією.

Немає уже серед нас Олександра Івановича Шевченка, Бориса Сергійовича Ясиновського, інших моїх побратимів, з якими у Чорнобилі зустрічав літо – 1986.

Хто на черзі?

Я?...

Ти?...

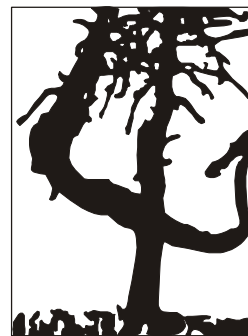
Він?...

Плач за своїми дітьми, Україно!

В. Ганоцький

Чорнобиль:

пам'ять

Пам'ять не має строку давності. У наших серцях, у серцях прийдешніх поколінь житимуть імена тих, хто собою захистив світ від атомного лиха, хто передчасно пішов від нас, уражений Чорнобилем. Схилімо голови, вклонімося їм низько...

БОРНИНЕЦЬКИЙ РАЙОН

Краснолоб Віктор Васильович
Ленченко Володимир Анатолійович
Медяник Володимир Володимирович
Моторний Анатолій Борисович
Оксанич Петро Володимирович
Пшиченко Микола Петрович
Івановський Адам Семенович
Волошин Микола Олександрович
Смірнов Михайло Михайлович
Панченко Іван Григорович
Черногрицький Анатолій Федорович
Лісученко Володимир Валентинович
Горбунко Василь Васильович
Васерук Василь Валентинович
Азза Борис Дмитрович
Зайцев Анатолій Михайлович
Камардаш Анатолій Петрович
Лазарчук Михайло Михайлович
Матійко Микола Іванович
Многолітній Олександр Іванович
Радченко Іван Никифорович
Сидоренко Володимир Леонідович
Щербаков Олександр Петрович
Яровець Микола Володимирович
Симоненко Ганна Павлівна

Світлов Віктор Пантелійович
Любезна Ніна Терентіївна
Пономаренко Микола Олександрович
Рекрутенко Анатолій Іванович
Борисов Віктор Миколайович
Високолян Анатолій Григорович
Жакун Микола Сильвестрович
Рябов Григорій Васильович
Старошельський Іван Григорович
Бакал Володимир Олексійович
Антоненко Леонід Сергійович
Голошивець Володимир Миколайович
Компанієць Сергій Олександрович
Соловей Микола Васильович
Бурак Микола Йосипович
Зайцев Іван Миколайович
Іванов Олександр Іванович
Беляцька Тетяна Пантеліївна
Ващенко Анатолій Кіндратійович
Парамієнко Микола Миколайович
Вакуленко Юрій Михайлович
Васюра Микола Васильович
Верстак Павло Олексійович
Бабіченко Володимир Іванович

ВІЛЬШАНСЬКИЙ РАЙОН

Буртак Олександр Миколайович
Курко Анатолій Йосипович
Мазуренко Володимир Павлов.
Милов Василь Іванович
Пономаренко Павло Митрофан.
Прокошев Володимир Степанович
Дергач Михайло Федорович
Походенко Василь Анатолійович

Семенець Сергій Леонідович
Зубченко Сергій Борисович
Вернигора Микола Григорович
Гілевич Василь Дмитрович
Михайлов Петро Володимиров.
Щегленко Валентин Пантелійов
Захарченко Євген Миколайович

ГАЙВОРОНСЬКИЙ РАЙОН

Грабовий Станіслав Гордійович
Слободяник Олексій Іванович
Яроменко Володимир Миколайович
Чабанюк Анатолій Анатолійович
Козовіт Микола Васильович
Півник Іван Андрійович
Матинюк Микола Андрійович
Рябокучма Володимир Валентинович
Сирота Василь Федорович
Соловійов Микола Миколайович
Трофімов Станіслав Михайлович
Семенюк Володимир Вікторович

Лановий Іван Миколайович
Собко Сергій Пилипович
Коваль Яків Аксентійович
Поліщук Василь Петрович
Вовк Анатолій Григорович
Круць Володимир анатолійович
Палькевич Віталій Павлович
Сірак Віктор Сергійович
Нагірняк Микола Петрович
Андрусенко Леонід Миколайович
Будик Микола Миколайович

ГОЛОВАНІВСЬКИЙ РАЙОН

Чабанюк Микола Васильович
Кулакевич Микола Миколайович
Хоменко Леонід Миколайович
Цвігун Юрій Федорович
Слишкіна Євдокія Павлівна
Сіваченко Валерій Володимирович
Варикаша Василь Дмитрович
Малий Микола Анатолійович
Янюк Андрій Філімонович
Косянчук Володимир Іванович
Кудрик Василь Леонідович
Яворський Віталій Іванович
Колодич Володимир Іванович
Єремєєв Іван Іванович
Лабенко Анатолій Олександрович
Панченко Олександр Володимирович

Курмазенко Людмила Савівна
Козарчук Микола Васильович
Файда Микола Олександрович
Надольняк Петро Іванович
Федорчук Володимир Сергійович
Осаулець Володимир Вікторович
Гордійчук Анатолій Архипович
Ковбасюк Василь Григорович
Візнюк Борис Григорович
Безверхній Дмитро Михайлович
Островський Олег Григорович
Нагальнюк Анатолій Іванович
Смілянець Ігор Кирилович
Чернищенко Юрій Миколайович
Запарожчук Іван Іванович
Цвігун Борис Григорович

ДОБРОВЕЛИЧКІВСЬКИЙ РАЙОН

Ананьєв Микола Олександрович
Андрескул Віталій Миколайович
Арнаут Станіслав Володимирович
Берегулєнко Олекс-д Володимирович
Бурлаков Сергій Васильович
Гаркавий Валерій Аягонович
Гуржос Василь Миколайович
Кагляк Анатолій Павлович

Юїмснко Микола Іванович
Колесніченко Віктор Іванович
Корницький Олександр Олександрович
Косюг Анатолій Петрович
Кузменко Володимир Миколайович
Левковській Анатолій Степанович
Лук'янець Віктор Григорович
Луков Іван Іванович

Мартиненко Микола Антонович
Мельник Григорій Миколайович
Молчанов Олександр Іванович
Москаленко Віктор Миколайович
Немирович Анатолій Миколайов.
Носенко Юрій Борисович
Олех Володимир Дмитрович
Орловський Василь Іванович
Пщулка Іван Петрович
Пономаренко Олександр Альвінович
Попович Петро Петрович
Прохорепко Микола Іванович

Росовський Петро Олександрович
Свердюк Метро Васильович
Ставертій Борис Антонович
Старжинський Віктор Васильович
Степанов Віктор Іванович
Ткачук Володимир Федорович
Хоружий Олександр Іванович
Чабанюк Іван Іванович
Чехранов Петро Дем'янович
Шешин Леонід Миколайович
Яцуненко Василь Васильович

ДОЛИНСЬКИЙ РАЙОН

Карабут Василь Іванович
Лимар Микола Анатолійович
Семаш Валерій Григорович
Солощенко Микола Володимирович
Безуглий Анатолій Євгенович
Сулик Петро Йосипович
Леонт'єв Олег Григорович
Сало Володимир Іванович :
Максимчук Іван Іванович
Пуйо Володимир Юрійович
Ільченко Василь Іванович
Пишний Іван Федорович
Хропко Віктор Пилипович
Грін Володимир Олексійович
Гаврилович Микола Панасович
Попов Василь Михайлович
Хотієнко Олександр Степанович
Здержатель Леонід Романович
Макаренко Сергій Васильович
Данильченко Микола Миколайович
Куделькін Василь Васильович
Сметана Віктор Павлович
Школа Олексій Анатолійович
Захарченко Василь Петрович
Свтушенко Анатолій Михайлович
Сокович Анатолій Степанович
Вовк Сергій Анатолійович
Холявка Дмитро Миколайович

Бабіч Микола Петрович
Романов Василь Іванович
Вернигора Володимир Кирилович
Гук Василь Іванович
Опанашенко Микола Максимович
Згоба Юрій Миколайович
Рибальченко Костянтин Олександр.
Саєнко Олег Петрович
Ліпей Микола Миколайович
Пуценко Олександр Антонович
Кривошапка Анатолій Павлович
Кар явка Сергій Миколайович
Пухальський Леонід Володимирович
Плахотній Олександр Володимиров.
Поленок Василь Михайлович
Біленко Анатолій Степанович
Галімшин Олег Каніфович
Божок Ірина Олександрівна
Марич Володимир Олексійович
Копилов Анатолій Григорович
Романов Микола Михайлович
Фляга Григорій Миколайович
Рясний Сергій Анатолійович
Штиленко Сергій Олександрович
Бондаренко Григорій Максимович
Дорогобід Юрій Григорович
Данильченко Микола Васильович
Нужний Борис Іванович

ЗНАМ'ЯНСЬКИЙ РАЙОН

Олійник Олексій Семенович
Опанасик Володимир Васильович
Калкіш Анатолій Петрович
Буряков Станіслав Федорович
Кравченко Василь Леонтійович
Петрухін Юрій Миколайович
Іськов Микола Арсентійович
Тимошенко Олег Миїхайлович
Щадей Михайло Андрійович
Твердохлеб Дмитро Петрович
Мартинов Михайло Якович
Сікорака Володимир Іванович
Гончаренко Людмила Миколаївна
Гетьманець Борис Пилипович
Матяш Анатолій Петрович
Галатін Любомир Федорович
Гладкий Микола Михайлович

Маляренко Віктор Тимофійович
Мостовой Іван Іванович
Федчук Павло Володимирович
Караїм Богдан Володимирович
Компанієць Михайло Кузьмович
Гаврилук Віктор Іванович
Мосяков Іван Іванович
Щур Леонід Іванович
Дубенський Микола Кузьмович
Іванов Віталій Георгійович
Сафронов Юрій Минович
Кучерявий Петро Миколайович
Царалунча Станіслав Васильович
Баранник Григорій Васильович
Гладченко Леонід Олександрович
Лендел Василь Михайлович
Кротенко Микола Іванович

КІРОВОГРАДСЬКИЙ РАЙОН

Гіс Михайло Володимирович
Неведов Володимир Олександрович
Корнієнко Леонід Петрович
Оленич Степан Іванович
Вересов Олександр Олександрович
Гіс Володимир Петрович
Ходор Василь Дмитрович

Іванченко Анатолій Іванович
Д'яконов Вадим Анатолійович
Шворень Сергій Григорович
Стороженко Микола Іванович
Бліндовський Віктор Федорович
Чирко Ганна Макарівна
Дуплій Василь Михайлович

КОМПАНІЇВСЬКИЙ РАЙОН

Іщенко Валерій Миколайович
Конюх Ганна Гнатівна
Кузнецов Олександр Васильович
Дідівська Ніна Олексіївна
Потієнко Юзефа Бенедівна
Березовський Іван Борисович
Мельниченко Уліта Василіна
Метлик Дмитро Артемович
Письменний Григорій Гаврилович
Чернеча Григорій Михайлович
Охвatenко Микола Сергіївна

Невмержинський Ілля Ілліч
Семенка Станіслав Афанасійович
Кошарою Микола Іванович
Ващень Іван Олександрович
Горецький Сергій Миколайович
Дмитренко Іван Григорович
Бегарь Василь Васильович
Дідківський Микола Леонідович
Каліцький Василь Михайлович
Потієнко Володимир Васильович
Лук'яненко Григорій Антонович

Максютін Микола Миколайович
Колосов Микола Олександрович
Березовський Василь Іванович
Вознюк Ганна Петрівна

Дідик Микола Петрович
Бивший Микола Васильович
Дедухов Олександр Михайлович
Савчук Федір Титович

МАЛОВИСКІВСЬКИЙ РАЙОН

Безкровний Микола Никифорович
Белік Петро Романович
Буценко Іван Іванович
Вітовський Юрій Іванович
Ворнік Валентин Петрович
Гидулян Микола Анатолійович
Головач Борис Володимирович
Гордієнко Іван Васильович
Груша Валентин Павлович
Гуцул Віктор Михайлович
Дозор Павло Олександрович
Івахов Віктор Володимирович
Ільїн Станіслав Владиславович
Катана Василь Олександрович
Кілик Іван Михайлович
Клименко Борис Миколайович
Козаченко Микола Іванович
Корж Володимир Трохимович
Корольов Олександр Егорович
Косенко Володимир Іванович
Кривоніс Леонід Іванович
Кузьменко Олександр Андрійович
Лисенко Андрій Сергійович
Лисун Анатолій Дмитрович

Мартинов Олександр Сергійович
Матвійченко Володимир Кузьмович
Негрій Віктор Олександрович
Ні колінко Дмитро Володимирович
Олейніков Сергій Михайлович
Орел Олександр Вікторович
Пильщик Іван Миколайович
Прокопенко Петро Петрович
Прудкий Анатолій Миколайович
Птушко Сергій Юрійович
Пустільнік Станіслав Вікторович
Рожко Микола Григорович
Руденко Микола Іванович
Салов Володимир Юхимович
Степанов Валерій Миколайович
Стопчак Володимир Васильович
Сурмачевський Степан Степанович
Федоров Сергій Леонідович
Холод Олександр Тимофійович
Царенко Валентин Григорович
Шевченко Віктор Лук'янович
Шевченко Віктор Федорович
Шишонков Юрій Адрійович
Шостак Павло Іванович

НОВГОРОДКІВСЬКИЙ РАЙОН

Герасімов Сергій Леонідович
Карпенко Микола Григорович
Савенко Василь Олександрович
Гук Іван Васильович
Останній Анатолій Прокопович
Матюх Валерій Степанович
Норенко Василь Іванович
Сажньов Володимир Павлович

Кривенко Віктор Іванович
Таратула Василь Сфстахійович
ОлІфер Володимир Петрович
Супрун Володимир Васильович
Лукянчук Анатолій Степанович
Грідін Володимир Іванович
Анснко Павло Миколайович
Карпач Володимир Михайлович

Філончук Ольга Євстахійович
Іващенко Іван Іванович
Козел Євгеній Андрійович
Мантула Микола Васильович

Меркотан Володими Васильович.
Перевязко Іван Іванович
Лучик Василь Михайлович

НОВОАРХАНГЕЛЬСЬКИЙ РАЙОН

Кліпуненко Константин Борисович
Бевзюк Василь Миколайович
Таранущенко Жан Омелянович
Ямашкін Іван Михайлович
Паньков Володимир Сафронович
Рудь Анатолій Михайлович
Єрмаков Олег Миколайович
Мороз Олександр Петрович
Зюнд Дмитро Борисович
Пономаренко Василь Павлович

Гудзенко Віктор Вікторович
Смілянець Юрій Григорович
Гончарук Микола Мик.
Красніцький Віктор Мик.
Воевода Станіслав Григорович
Редькін Леонід Васильович
Гончар Володимир Вас.
Волощук Микола Іванович
Качур Микола Горді йович

НОВОМИРГОРОДСЬКИЙ РАЙОН

Бабицький Петро Федорович
Безуглий Василь Дмитрович
Безпалій Павло Андрійович
Бондаренко Михайло Кіндратович
Беценко Валерій Михайлович
Босько Сергій Іванович
Горщак Михайло Григорович
Гайдаманчук Юрій Савович
Гончар Анатолій Васильович
Доматащенко Анатолій Іванович
Жиров Валентин Пилипович
Кудін Михайло Васильович
Коси гін Василь Петрович
Кучерявий Володимир Іванович
Куницький Володимир Михайлович
Кушніренко Володимир Миколайович
Ліщинський Олександр Степанович
Лянний Микола Харитонович
Лисенко Іван Олексійович

Мащенко Валерій Дмитрович
Мілевський Степан Миколайович
Назаров Олег Семенович
Ісбога Микола Назарович
Поліщук Володимир Антонович
Понеділок Іван Іванович
Редька Микола Михайлович
Редька Микола Михайлович
Савіцький Віктор Герасимович
Синчук Микола Анатолійович
Сер гати й Олексій Ілліч
Тягай Микола Васильович
Уманець Микола Корнійович
Устименко Микола Йосипович
Царущ Микола Афанасійович
Чехлов Сергій Валерійович
Чорноус Іван Петрови ч
Чеголя Володимир Олексійович

НОВОУКРАЇНСЬКИЙ РАЙОН

Горбенко Володимир Григорович
 Бондаренко Іван Пантелійович
 Колісниченко Леонід Андрійович
 Залізняк Георгій Іванович
 Майданник Валентин Федорович
 Фомін Віктор Анатолійович
 Грушевенко Каро Леонідович
 Плетінко Віктор Григорович
 Кашул Микола Миколайович
 Кузнецов Леонід Васильович
 Марчук Василь Денисович
 Коцюрба Сергій Миколайович
 Бабко Святослав Володимирович
 Мусорган Анатолій Павлович
 Грушевенко Каро Леонідович
 Семененко Анатолій Григорович
 Юськов Микола Миколайович
 Григорьев Микола Миколайович
 Шишмарьов Віктор Миколайович
 Мавленов Станіслав Миколайович
 Арсірій Микола Павлович
 Легеза Володимир Анатолійович
 Фірсов Михайло Миколайович
 Шовора Віктор Семенович

Бугня Валерій Анатолійович
 Химчак Микола Іванович
 Орехов Віктор Іванович
 Скоріков Віталій Семенович
 Семченко Микола Леонідович
 Яременко Сергій Григорович
 Плетінко Віктор Григорович
 Орендаренко Олександр
 Володимирович
 Павленко Василь Романович
 Бабич Єва Юхимівна
 Ніколенко Віталій Семенович
 Боровіков Володимир Павлович
 Батенко Василь Степанович
 Ткаченко Олександр Іванович
 Брижитюк Станіслав Афанасійович
 Залізняк Григорій Іванович
 Микитенко Віктор Григорович
 Руденко Микола Хрисантійович
 Ткаченко Олексій Дмитрович
 Чубар Анатолій Федорович
 Чорноткач Олександр Григорович
 Росоловщук Анатолій Олексійович

ОЛЕКСАНДРІВСЬКИЙ РАЙОН

Кравчук Олена Михайлівна
 Цалко Адам Мартинович
 Антоненко Анастасія Сергіївна
 Галушкевич Михайло Павлович
 Лимар Андрій Андрійович
 Хомутовська Тетяна Степанівна
 Колупов Семен Васильович
 Миколенко Анатолій Васильович
 Коротишева Єфросинія Миколаївна
 Березюк Ананій Степанович
 Матвійчук Василь Ростиславович
 Шпильовий Григорій Миколайович
 Бібко Андрій Сильвестрович
 Гуня Олена Максимівна

Фещенко Ольга Михайлівна
 Гуня Анастасія Герасимівна
 Бульбіна Ганна Михайлівна
 Гуненко Марія Василівна
 Корж Ольга Андріївна
 Хоμεць Іван Михайлович
 Гуня Яків Васильович
 Думинська Марія Василівна
 Корж Анастасія Федорівна
 Гуненко Марія Василівна
 Корж Ольга Андріївна
 Бірківська Софія Авер'янівна
 Іванів Олександр Юхимович
 Пересунько Анатолій Юхимович

Козупляка Петро Васильович
Конійчук Григорій Петрович
Муженко Марія Йосипівна
Муженко Іван Матвійович
Цторенко Василь Ілліч
Бульбнін Констянтин Михайлович
Смішко Віктор Аркадійович
Антоненко Надія Пилипівна
Радинченко Ганна Степанівна
Сисоєв Юрій Петрович
Бирзул Анатолій Васильович
Бібко Іван Сильвестрович
Колупова Надія Никифорівна
Караченко Михайло Гнатович
Бібко Микола Леонтійович
Гуненко Дем'ян Ничипорович
Шатун Петро Іванович
Караченко Ольга Володимирівна
Гладкий Василь Аврамович
Кислий Олександр Григорович
Шкурка Василь Григорович
Григор'єв Леонід Вікторович
Євдосюк Надія Павлівна
Пугач Валерій Іванович
Муженко Ганна Данилівна
Бібко Ганна Василівна
Бибко Анастасія Григорівна
Євсійчук Горпина Сидорівна
Олексієнко Віра Михайлівна
Бухарева Уляна Пилипівна
Кравчук Микола Федорович
Кириченко Іван Іванович
Переходова Ольга Захарівна
Задорожній Григорій Артемович
Кулі нова Анастасія Іванівна

Мохна Леонід Федорович
Джоган Іван Микитович
Ященко Олександр Миколайович
Безлюдько Юрій Олексійович
Ларін Григорій Миколайович
Шевченко Дмитро Іванович
Кріпак Юрій Григорович
Гуня Мотря Минівна
Гуня Ольга Іванівна
Євсейчук Олена Олексіївна
Кашицький Микола Володимирович
Петріцький Петро Ігорович
Дубовик Єва Олександрівка
Адземов Олександр Петрович
Ясиненко Володимир Іванович
Безверха Тетяна Харитонівна
Шешин Віктор Іванович
Мельник Олександр Павлович
Мошківський Володимир Опанасович
Іщенко Михайло Григорович
Гуня Микола Нестерович
Бортник Петро Петрович
Вороб'їов Михайло Васильович
Березовська Лідія Михайлович
Гуненко Анастасія Григорівна
Гуненко Анастасія Григорівна
Дивинська Тетяна Володимирівна
Євченко Любов Тихонівна
Караченко Марія Антонівна
їщенко Микола Іванович
Бібко Анастасія Сидорівна
Цалко Адам Іванович
Ейзембрук Антон Антонович
Дубовик Василь Тимофійович
Антонов Анатолій Борисович

ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ РАЙОН

Руденок Микола Якович
Кузьменко Ніна Анатоліївна
Мудрак Іван Іванович
Мудрак Марія Василівна

Мартиненко Василь Павлович
Скуратівський Василь Іванович
Буц Василь Костянтинівич
Петренко Анастасія Михайлівна

Гринцевич Михайло Адамович
Мудрак Зіновія Теодорівна
Гачан Валентин Іванович
Загурський Віктор Миколайович
Заріцька Анна Йосипівна
Заріцька Надія Семенівна
Мудрак Василь Федорович
Загоровський Олександр
Миколайович
Іванов Віктор Петрович
Куруп Іван Володимирович
Онопрієнко Анастасія Данилівна

Іванушенко Галина Микитівна
Заріцький Петро Адамович
Максименко Микола Іванович
Комар Оксана Лукашівна
Тосенко Катерина Андріївна
Петренко Микола Федорович
Мельник Павло Антонович
Петренко Зінаїда Василівна
Онопрієнко Анастасія Петрівна
Плахотній Дмитро Олексійович
Воробкало Іван Петрович
Заріцька Анастасія Василівна

ОНУФРІВСЬКИЙ РАЙОН

Скляренко Володимир Тарасович
Ліхачев Іван Іванович
Гадяцький Михайло Григорович
Куліш Олена Іванівна

Авраменко Олександр Євгенійович
Марченко Микола Іванович
Соколов Василь Іванович
Козловець Анатолій Іванович

ПЕТРІВСЬКИЙ РАЙОН

Безверхий Дмитро Аркадійович
Бойчук Іван Якович
Бразінський Станіслав Антонович
Вахрушев Віталій Андрійович
Виноград Іван Михайлович
Ведмідь Микола Андрійович
Дмитрюк Анатолій Володимирович
Довбиш Олександр Григорович
Іванченко Микола Васильович
Куницький Петро Іванович
Куріпка Микола Миколайович

Мойсеев Микола Іванович
Нестеренко Олександр Миколайович
Нетюхайло Олександр Мусійович
Ничипорук Микола Селіверстович
Остапенко Анатолій Григорович
Остимчук Іван Михайлович
Пилипко Петро Федорович
Руденко Леонід Петрович
Самойленко Сергій Олексійович
Солоп Анатолій Дмитрович
Узлов Микола Дмитрович

СВІТЛОВИДСЬКИЙ РАЙОН

Онуфрієнко Анатолій Миколайович
Биківець Юрій Володимирович
Потієнко Василь Олексійович
Скопич Ганна Степанівна
Філін Олександр Володимирович

Акуленко Анатолій Олексійович
Іванченко Михайло Миколайович
Водолімов Ігор Іванович
Галіцян Микола Павлович

УЛЬЯНОВСЬКИЙ РАЙОН

Войцехівський Анатолій Григорович
Піндрус Анатолій Васильович
Озірний Володимир Іванович
Рябоконь Володимир Васильович
Чирка Михайло Миколайович
Гиря Леонід Якович
Білоус Михайло Дмитрович
Власов Василь Васильович
Малютяк Анатолій Васильович

Малярчук Олексій Іванович
Четверик Володимир Миколайович
Козярчук Анатолій Володимирович
Тілінін Борис Павлович
Савранчук Борис Степанович
Сарафан Петро Володимирович
Поступальській Віктор
Олександрович
Могиляк Микола Іванович

УСТИНІВСЬКИЙ РАЙОН

Патока Микола Васильович
Нужний Микола Олексійович

Заріцький Микола Іванович
Цермолонський Олексій Іванович

М. ЗНАМ'ЯНКА

Белеля Валерій Андрійович
Бильський Микола Миколайович
Бойко Наталія Йосипівна
Бондар Анатолій Іванович
Боровик Володимир Васильович
Васильєв Станіслав Якович
Васільєв Сергій Миколайович
Васянович Валентина Павлівна
Вельможко Віктор Михайлович
Вербицький Володимир Миколай
Верменич Олександр Леонідович
Волошин Володимир Савович
Гашуренко Павло Васильович
Гетманець Борис Пилипович
Голік Олександр Миколайович
Гордійчук Анатолій Архипович
Грабчак Микола Іванович
Губа Анатолій Сергійович
Діденко Сергій Володимирович
Дуднік Наталія Іванівна
Зайченко Віктор Михайлович
Заріпов Борис Файзулаханович
Капкан Микола Дмитрович

Компанієць Володимир Миколам
Кожухар Іван Іларіонович
Корженко Юрій Олександрович
Клюк Олександр Тимофійович
Кривошесв Анатолій Іванович
Лук'яненко В'ячеслав Олексійов
Ляшенко Віталій Васильович
Магда Григорій Вікторович
Малий В'ячеслав Никифорович
Мартинов Михайло Якович
Мовчан Володимир Миколайови
Мочалов Олександр Іванович
Нечипоренко Микола Якович
Нікітенко Анатолій Петрович
Павловська Леоніда Ваціславівна
Патрижний Григорій Васильович
Підкопайло Вікторія Вікторівна
Прилуцький Андрій Сергійович
Проскурін Сергій Миколайович
Рибак Петро Юрійович
Савіщенко Василь Михайлович
Скорик Валентин Петрович
Совко Олександр Васильович

Тімофєєв Анатолій Васильович
Ткач Іван Артемович
Ткаченко Василь Іванович
Ткаченко Микола Федосійович
Хлищєборщ Валерій Іванович

Хомяченко Микола Васильович
Цимбаліст Сергій Іванович
Штанько Тарас Григорович
Юрк Володимир Олександрович
Яценко Леонід Григорович

КІРОВСЬКИЙ РАЙОН м. КІРОВОГРАДА

Алейніков Анатолій Григорович
Андрушко Анатолій Петрович
Арапов Володимир Григорович
Арбузов Микола Федорович
Асаула Микола Миколайович
Асауленко Володимир Федотович
Баклан Сергій Миколайович
Балануца Олександр Іванович
Барбанов Григорій Іванович
Біленко Геннадій Аркадійович
Білиценко Леонід Іванович
Боброніков Валерій Михайлович
Бойко Петро Григорович
Бондаренко Василь Іванович
Буркун Віктор Миколайович
Бур'янський Сергій Андрійович
Вакуленко Олександр Петрович
Василець Олександр Олексійович
Василець Тетяна Миколаївна
Васильєв Леонід Васильович
Вихристенко Сергій Миколайович
Вовченко Михайло Пантелійович
Волошин Петро Олексійович
Волошук Віктор Вадимонич
В'юнчук Микола Сергійович
Гавенок Марія Мефодіївна
Галамай Володимир Михайлович
Гітота Валерій Іванович
Гладковський Анатолій Вікторович
Голінько Віктор Григорович
Голушко Іван Павлович
Голушко Олександра Максимівна
Гончаренко Володимир Федорович
Горбенко Григорій Петрович
Григор'єв Євген Петрович

Даниленко Віталій Петрович
Дерій Володимир Петрович
Дишловий Григорій Романович
Долинко Сергій Борисович
Дранко Юрій Костянтинівич
Дрьома Володимир Павлович
Дубіна Віктор Олександрович
Жабокрицький Анатолій Васильович
Жайворонок Лукерія Андріївна
Жуковський Володимир Михайлович
Забіданський Віталій Григорович
Заворуєв Леонід Петрович
Захаров Микола Васильович
Зелінський Микола Іванович
Іванець Роман Васильович
Іванов Анатолій Іванович
Іванов Віктор Костянтинівич
Іванов Віталій Юрійович
Іванов Микола Дмитрович
Іващенко Віктор Миколайович
Івченко Юрій Олександрович
Іщенко Олександр Павлович
Кабелко Анатолій Станіславович
Калашников Олександр Олександрович
Каприця Василь Михайлович
Карандуков Андрій Георгійович
Касперович Володимир Павлович
Кас'яненко Михайло Федорович
Кизименко Микола Прокопович
Кликов Сергій Володимирович
Ковальов Віталій Миколайович
Козленко Євдокія Олександрівна
Колесник Анатолій Леонідович
Колесник Сергій Олександрович
Колованов Микола Іванович

Колотов Семен Григорович
Коляда Іван Васильович
Кондратенко Володимир Петрович
Косенко Сергій Олексійович
Крейман Григорій Миколайович
Кріпак Володимир Миколайович
Кузнецов Олександр Тимофійович
Кучинський Володимир Іванович
Кушнір Валерій Павлович
Ладик Володимир Іванович
Лактіонов Валерій Васильович
Ланецький Леонід Терентійович
Леонов Андрій Степанович
Лисенко Сергій Якович
Лиуров Роберт Сергійович
Лозіцький Володимир Михайлович
Лукіша Степан Микитович
Лунін Олександр Юрійович
Майнард Микола Костянтинівич
Максимчик Варвара Дмитрівна
Мартиненко В'ячеслав Петрович
Мартиенко Мотрона Самоїлівна
Маслов Ігор Вікторович
Мельниченко Віктор Іванович
Микитенко Микола Кононович
Миколенко Іван Григорович
Мироненко Валентин Павлович
Миронов Валентин Андрійович
Моргун Павло Васильович
Мошак Василь Григорович
Мошак Олександр Григорович
Мукомел Юрій Михайлович
Нагорний Іван Михайлович
Надутий Леонід Маркевич
Назаренко Віктор Григорович
Нароженко Микола Леонтійович
Нероденко Андрій Михайлович
Новиков Сергій Володимирович
Носач Павло Корнійович
Ольгайзер Іван Кузьмич
Омельченко Віктор Миколайович
Онопа Володимир Миколайович

Орловський Віктор Олександрович
Панченко Валентин Дмитрович
Пеньок Валентин Петрович
Петровський Валерій Герольдович
Пустовойченко Валерій
Олександрович
Радкевич Ольга Дем'янівна
Родіонов Олександр Степанович
Роменський Анатолій Андрійович
Руденок Станіслав Іванович
Савицький Олександр Федорович
Савченко Микола Олександрович
Семеніст Василь Ілліч
Сидоренко Микола Володимирович
Сігеті Михайло Петрович
Сігеті Ніна Павлівна
Сіферіді Ігор Георгійович
Скворцов Олександр Аркадійович
Скороход Олександр Іванович
Смірнов Станіслав Анатолійович
Соловійов Володимир Іванович
Соломенко Олександр Азотович
Соменко Микола Борисович
Степаненко Володимир Миколайович
Сторчак Олександр Терентійович
Тендюк Анатолій Юхимович
Тесля Олександр Карпович
Ткаченко Василь Андрійович
Товстий Володимир Михайлович
Трапезнікова Віра Іванівна
Тютюненко Олександр Іванович
Філіп'єв Костянтин Дмитрович
Філоненко Володимир Кузьмович
Фозекош Войтех Валентинович
Цибулько Олексій Олексійович
Чеснок Мотрона Стефанівна
Чубарь Валерій Федорович
Шаботін Анатолій Іванович
Шаботін Леонід Іванович
Шалін Станіслав Іванович
Шукайло Анатолій Васильович
Ярушевський Петро Пилипович

ЛЕНІНСЬКИЙ РАЙОН м. КІРОВОГРАДА

Баранік Олександр Васильович
 Буркун Віктор Миколайович
 Бабоша Федір Васильович
 Бойко Микола Олексійович
 Бідаш Олександр Михайлович
 Вовченко Сергій Михайлович
 Возник Ігор Ілліч
 Ващук Станіслав Іванович
 Волченко Валерій Данилович
 Гріневич Микола Григорович
 Грицай Дмитро Володимирович
 Гринжола Володимир Захарович
 Джура Олександр Сергійович
 Данилішин Валерій Володимирович
 Єгоров Микола Максимович
 Єрофеев Валентин Васильович
 Еквіст Валерій Олексійович
 Зубов Сергій Васильович
 Зеленський Сергій Анатолійович
 Кущинський Петро Павлович
 Кібко Ігор Валерійович
 Корнієнко Леонід Григорович
 Коваленко Борис Петрович
 Кравелідзе Гіві Гігаєвич
 Краснянський Василь Іванович
 Кашляков Валерій Іванович
 Кирпа Євгеній Іванович
 Кляцький Олександр Гаврилович
 Кравчук Анатолій Денисович
 Кухаренко Андрій Іванович
 Ключкін Віктор Олексійович
 Корнілов Михайло Платонович
 Кар'єв Василь Петрович
 Кравцов Олександр Степанович
 Лохвіч Володимир Петрович
 Леонт'єв Анатолій Петрович
 Луцев'ят Микола Федорович
 Лучніков В'ячеслав Михайлович
 Мельников Микола Іванович
 Мещеряков Микола Трохимович
 Маковій Петро Миколайович

Мартинов Віктор Іванович
 Миронов Микола Миколайович
 Муренко Андрій Ілліч
 Мошак Микола Васильович
 Максюта Віталій Васильович
 Морозов Олександр Сергійович
 Новосолов Василь Аркадійович
 Нікітін Сергій Миколайович
 Нехайченко Микола Олексійович
 Оголь Віктор Трохимович
 Островий Микола Вячеславович
 Павельєв Олександр Миколайович
 Петраченко Дмитро Данилович
 Панов Володимир Олександрович
 Прохоров Віктор Федорович
 Погрібний Василь Микитович
 Петров Віктор Іванович
 Півнев Віталій Іванович
 Ревва Анатолій Іванович
 Резніченко Валентина Григорівна
 Репіч Леонід Васильович
 Сирятов Володимир Михайлович
 Шашок Олексій Федорович
 Сербул Микола Григорович
 Сопільняк Володимир Петрович
 Сірий Василь Григорович
 Степанов Володимир Григорович
 Савельєв Яків Андрійович
 Скалівський Олександр Павлович
 Савченко Євгенія Григорівна
 Семерик Олексій Артемович
 Сотник Олександр Федорович
 Степанюк Володимир Кіндратович
 Ткачов Григорій Сергійович
 Тоцький Микола Іванович
 Теніченко Анатолій Григорович
 Терещенко Павло Григорович
 Філіпенко Василь Олександрович
 Черноіван Валентин Іванович
 Чередніченко Олександр Павлович
 Шуліка Сергій Миколайович

Шибистий Анатолій Андрійович
Щербина Анатолій Миколайович
Августов Михайло Альбертович
Алексеев Анатолій Григорович
Бушилов Василь Володимирович
Бурко Борис Петрович
Берніков Павло Дмитрович
Босюк Сергій Павлович
Вергун Анатолій Веремійович
Відерник Юрій Михайлович
Грабовський Іван Іванович
Гамаюнов Олександр Васильович
Дворовий Андрій Андрійович
Замковський Сергій Петрович
Короленко Микола Володимирович
Коваленко Валерій Павлович
Луньов Микола Олексійович
Літвін Віктор Іванович
Ларін Олексій Вікторович
Лісовський Володимир Михайлович

Мартинов Борис Михайлович
Молчан Сергій Іванович
Міскев Леонід Григорович
Овечкін Олександр Володимирович
Непотенко Анатолій Доровійович
Петренко Леонід Васильович
Пасконной Олександр Іванович
Поліщук Микола Сергійович
Попов Микола Михайлович
Поліщук Валерій Павлович
Рябошапко Володимир Миколайович
Соцький Борис Вячеславович
Степанюк Юрій Миколайович
Толстопятов Сергій Федорович
Хлюстов Олександр Васильович
Черняхівч Микола Олександрович
Шафран Жорж Петрович
Шабатін Анатолій Іванович
Швайба Володимир Леонідович
Ясиновський Борис Сергійович

м. ОЛЕКСАНДРІЯ

Авраменко Анатолій Пантелеевич
Агафонов Іван Михайлович
Алімов Володимир Володимирович
Ананський Олександр Олексійович
Анїсімов Олександр Іванович
Анфіногентов Микола Сергійович
Бадюк Сергій Володимирович
Батитель Віктор Миколайович
Белік Андрій Андрійович
Беляк Валентин Іванович
Бобошко Сергій Дмитрович
Бойко Сергій Вікторович
Бондаренко Анатолій Іванович
Бондаренко Микола Ігоревич
Боровко Костянтин Васильович
Вакуленко Леонід Миколайович
Васильченко Володимир Якович
Верещака Микола Микитович
Ветров Анатолій Якович

Волошик Олександр Іванович
Гирявий Валентин Григорович
Голобородько Володимир
Володимирович
Головко Олександр Анатолійович
Горбань Олександр Андрійович
Гориславець Віктор Васильович
Гринюк Сергій Іванович
Грязнов Євген Олексійович
Гуляев Микола Михайлович
Делієв Юрій Христофорович
Діденко Іван Васильович
Дмитровський Олексій Максимович
Добровольський Володимир
Вікторович
Доброштан Валерій Юрійович
Доломанов Геннадій Миколайович
Домницький Григорій Іванович
Дяков Віктор Миколайович

Дяченко Володимир Миколайович
 Єгоров Юрій Степанович
 Єржанов Байгужа Ісханович
 Єрьомік Володимир Миколайович
 Жосан Іван Іванович
 Задесенець Микола Степанович
 Закатов Володимир Сергійович
 Замковий Микола Вікторович
 Зуб Віктор Афанасійович
 Іваннік В'ячеслав Миколайович
 Іщенко Іван Петрович
 Калінаїчев Микола Федорович
 Іван Якович
 Качур Михайло Іванович
 Кеслер Ігор Едуардович
 Кідрук Олександр Федорович
 Кіреєв Микола Михайлович
 Кірпенко Микола Петрович
 Клісовець Юрій Антонович
 Кобелев Валерій Єлізарович
 Кожевніков Григорій Петрович
 Козяков Геннадій Олексійович
 Колєсник Анатолій Іванович
 Кондарук Василь Дмитрович
 Коновченко Микола Ігнатович
 Кравченко Євгеній Олександрович
 Криволап Олександр Федорович
 Кривошия Віра Юхимівна
 Крицький Володимир Іванович
 Крючков Володимир Олександрович
 Кукуля Микола Йосипович
 Купрієнко Григорій Корнійович
 Куценко Сергій Федорович
 Кучай Віра Макарівна
 Кучма Геннадій Іванович
 Лавреєнко Геннадій Федорович
 Лисенко Станіслав Миколайович
 Літвінов Ігор Миколайович
 Мазуренко Леонід Олександрович
 Малиця Михайло Васильович
 Марков Анатолій Васильович
 Маслінов Віктор Антонович

Матвієнко Григорій Григорович
 Мельниченко Віктор Миколайович
 Мерзликін Анатолій Ілліч
 Меткий Валерій Володимирович
 Михайлов Віктор Володимирович
 Мошняга Василь Григорович
 Мусулега Микола Архипович
 Нагорний Костянтин Григорович
 Ніколенко Сергій Іванович
 Облапенко Едуард Вікторович
 Осипенко Олександр Сергійович
 Осінський Олександр Васильович
 Остапов Анатолій Архипович
 Остапов Геннадій Георгійович
 Пархомчук Алла Олександрівна
 Перепилиця Віктор Павлович
 Петруненко Володимир Георгійович
 Підгорний Анатолій Федорович
 Піддубний Микола Григорович
 Піскун Анатолій Григорович
 Покотило Микола Михайлович
 Полярус Володимир Васильович
 Посунько Микола Миколайович
 Приступа Віктор Іванович
 Пшеничніков Володимир Іванович
 Ріпний Микола Андрійович
 Рубаненко Анатолій Григорович
 Руденко Микола Миколайович
 Рудий Віктор Миколайович
 Русняк Іван Іванович
 Сабадаш Олександр Семенович
 Самофалов Володимир Федорович
 Семчук Галина Миколаївна
 Сергієнко Василь Іванович
 Середа Анатолій Миколайович
 Седун Ольга Василівна
 Синегубов Володимир Іванович
 Синявій Євген Олександрович
 Сірик Сергій Олександрович
 Соколик Віктор Павлович
 Соловійов Микола Михайлович
 Солодкий Анатолій Павлович

Соломка Леонід Володимирович
Станіслав Анатолій Іванович
Степанов Андрій Анатолійович
Табуненко Валерій Олександрович
Тельнюк Володимир Петрович
Терехов Юрій Никифорович
Тітов Михайло Володимирович
Тіунов Анатолій Олексійович
Ткач Петро Миколайович
Томіло Віктор Іванович
Тульчинський Ігор Юхимович
Усенко Петро Олексійович

Федоренко Олександр Григорович
Філіпенко Валерій Миколайович
Халявка Євген Жоржович
Хмель Петро Іванович
Хомяков Сергій Дмитрович
Цигановський Віктор Григорович
Чай кін Володимир Васильович
Чева Валерій Іванович
Чорний Микола Іванович
Шаповалов Володимир Вікторович
Юхименко Василь Олександрович
Яковенко Микола Олександрович

м.СВІТЛОВОДСЬК

Скриль Іван Степанович
МалІнкї Юрій Михайлович
Атрощенко Володимир
Олександрович
Кириленко Стапислав Володимирович
Поліщук Василь Олексійович
Устянський Анатолій Іванович
Лелюк Ігор Анатолійович
Литвинов Анатолій Сергійович
Палесв Володимир Григорович
/(Жінко Михайло Петрович
Бизов Сергій В'ячеславович
Булаєнко Микола Федорович
Долгушин Олексій Миколайович
Завій борода Анатолій Миколайович
Прозоров Олексій Іванович
Нудьга Лілія Дмитрівна
Тесленко Іван Миколайович
Куклін Святослав Іннокснтійович
Сичов Юрій Олександрович
Бородай Микола Андрійович
Лобода Микола Андрійович
Бонер Ніна Вітодъдівна
Кочлов Олександр Ілліч
Камінськнй Володимир Іванович
Хорошкевич Павло Павлович
Пісша Степан Іванович

Шевченко Іван Іванович
Мельниченко Марія Петрівна
Іванов Володимир Іванович
Самойленко Петро Сергійович
Левочко Іван Васильович
Зима Микола Макарович
Мороч Анатолій Борисович
Ткаченко Василь Дмитрович
Конов Станислав Костянтинівич
Орлов Микола Іванович
С'усліч Іван Петрович
Лопатін Анатолій Васильович
Пастухов Григорій Нестерович
Савченко Олена Григорівна
Мороз Юрій Михайлович
Ракицький Валентин Григорович
Нестеров Валерій [Васильович
Кальницький Олександр Іванович
Грабовський Анатолій Йосипович
Жеревчук Іван Васильович
Баранець Віктор Васильович
Образцов Олег Юрійович
Жалдак Анатолій Павлович
Герасимснко Микола Васильович
Босько Микола Антонович
Ткаченко Юрій Борисович
Шишенін Олександр Сергійович

Трехманенко Анатолій Федорович
Костогриз Іван Павлович
Маховський Михайло Іванович
Аврамєнко Володимир Анатолійович
Блінов Михайло Лаврентійович

Куликов Григорій Андрійович
Бойчук Микола Олександрович
Павлюк Микола Іванович
Чібісов Олександр Савелійович
Шульга Сергій Миколайович

Чорнобиль: у об'єктиві

Фотографій, зроблених у перші місяці після аварії на ЧАЕС, практично немає, адже тоді суворо заборонялося не тільки писати про події, які там трапилися, але й робити будь-які знімки. І все ж документальні фотосвідчення, зроблені, як мовиться, “з-під поли”, є.

Тільки через півроку після аварії вітчизняним журналістам дозволили відвідати тридцятикілометрову зону, а іноземним – ще пізніше. Фотолітопис, який вони залишили нащадкам, доповнюють і кадри, зафіксовані на плівку безпосередніми учасниками ліквідації наслідків аварії.
